

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA
PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA
OBOR PODNIKÁNÍ A ADMINISTRATIVA

D i p l o m o v á p r á c e
n a t é m a

Konvergenční kritéria pro přijetí eura a jejich naplňování v nových členských státech EU

Vedoucí diplomové práce:

Doc. Ing. Ivana Boháčková, Csc.

Autor diplomové práce:

Bc. Michal Jahn

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a veškeré prameny jsem uvedl v použité literatuře.

V Praze dne 14.4.2009

Poděkování

Děkuji tímto paní Doc. Ing. Ivaně Boháčkové, Csc. za odborné vedení a spolupráci při zpracování této diplomové práce. Především pak za ochotu a vstřícnost při konzultacích.

Konvergenční kritéria pro přijetí eura a jejich
naplňování v nových členských zemích EU

The Convergence Criteria for Acceptance of
Euro and its fulfilment in new EU countries

Obsah

Konvergenční kritéria pro přijetí eura a jejich naplňování v nových členských zemích EU.....	1
Obsah.....	2
Souhrn.....	5
Klíčová slova.....	5
Summary.....	6
Key Words.....	6
1. Úvod.....	7
2. Cíl a metodika práce.....	8
3 Ekonomická měnová unie.....	10
3.1 Historie evropské měnové a hospodářské politiky.....	10
3.2 Tři etapy vzniku EMU.....	13
3.2.1 První etapa (od 1.1.1990 do 31.12.1993).....	13
3.2.2 Druhá etapa (od 1.1.1994 do 31.12.1998)	14
3.2.3 Třetí etapa (od 1.1.1999).....	15
Tab. 1. - Ukončení platnosti a přepočítací kurzy původních 12-ti členů měnové unie.....	16
3.3 Řízení eurozóny.....	17
4. Konvergenční kritéria.....	19
4.1 Konvergence.....	19
4.2. Maastrichtská konvergenční kritéria.....	20
4.2.1 Kritérium cenové stability	21
4.2.2 Fiskální kritérium.....	22
4.2.3 Kritérium stability měnového kurzu.....	24
4.2.4 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb.....	25
4.3 Pakt o stabilitě a růstu.....	26
5. Plnění konvergenčních kritérií zeměmi EU - 12.....	28
5.1 Stav plnění Konvergenčních kritérií v době vzniku EMU.....	28
5.2 Vstup Řecka do EMU	30
Tab 2. Plnění konvergenčních kritérií v době vstupu do EMU	31
6. Plnění konvergenčních kritérií novými členy EU.....	32
6.1 Scénáře přechodu národních měn na euro.....	32

6.1.1	Madridský scénář.....	32
6.1.2	Velký třesk.....	35
6.1.3	Phasing Out scénář.....	35
6.2	Nové členské státy, které již euro přijaly.....	36
Tab. 3.	- Přepočítací kurzy nových členů měnové unie.....	36
6.2.1	Slovinsko.....	36
Tab. 4.	- Slovinsko - Plnění kritérií v době přijetí do EMU.....	38
6.2.2	Kypr	39
Tab. 5.	- Kypr - plnění kritérií v době přijetí do EMU.....	41
6.2.3	Malta.....	42
Tab. 6.	- Malta - plnění kritérií v době přijetí do EMU.....	44
6.2.4	Slovensko.....	45
Tab. 7.	- Slovensko - plnění kritérií v době přijetí do EMU.....	47
6.2	Nové členské země se statutem dočasné výjimky z přijetí eura	47
6.2.1	Bulharsko.....	47
Tab. 8.	- Bulharsko - plnění kritérií v letech 2006 - 2008.....	49
6.2.2	Česká Republika.....	50
Tab. 9.	- Česká republika - Plnění kritérií v letech 2006 - 2008	52
6.2.3	Estonsko.....	52
Tab. 10.	- Estonsko - Plnění kritérií v letech 2006 - 2008.....	54
6.2.4	Lotyšsko.....	55
Tab. 11.	- Lotyšsko - Plnění kritérií v letech 2006 - 2008.....	57
6.2.5	Litva.....	57
Tab. 12.	- Litva - Plnění kritérií v letech 2006 - 2008.....	59
6.2.6	Maďarsko.....	59
Tab. 13.	- Maďarsko -Plnění kritérií v letech 2006 - 2008.....	61
6.2.7	Polsko.....	62
Tab. 14.	- Polsko - Plnění kritérií v letech 2006 - 2008.....	64
6.2.8	Rumunsko.....	64
Tab. 15.	- Rumunsko - plnění kritérií v letech 2006 - 2008.....	66
Tab. 16.	- Srovnání zemí ucházejících se o vstup do EMU.....	67
7.	Optimální měnová oblast.....	68
8.	Závěr.....	69
9.	Použitá literatura.....	72
10.	Ostatní zdroje.....	72
11.	Seznam tabulek.....	74
11.	Seznam příloh.....	75
	Příloha 1: Mapa EMU.....	76

.....	76
Příloha 2: Míra inflace dle HICP.....	77
.....	78
Příloha 3: Deficit vládních institucí.....	78
Příloha 4: Vládní dluh.....	79
Příloha 5: Dlouhodobé úrokové sazby.....	81
.....	81

Souhrn

Eurozóna má dnes již 16 členů a žije v ní téměř 330 milionů obyvatel. K tomu, aby mohlo tak velké uskupení fungovat, je zapotřebí dostatečná míra konvergence. Tu mají zajišťovat Konvergenční kritéria, která byla stanovena v roce 1991 v nizozemském Maastrichtu. Tato čtyři kritéria požadují vysoký stupeň cenové stability patrný z vývoje inflace, dlouhodobou udržitelnost veřejných financí hodnocenou prostřednictvím vývoje vládního deficitu a vládního dluhu, dále stabilitu měnového kurzu, která se hodnotí pohybem kurzu uvnitř normálního flukтуаčního rozpětí systému ERM II, a to po dobu dvou let před vstupem do eurozóny, a stálost konvergence vyjádřené úrovní dlouhodobých úrokových měř. Jakýmsi nástupcem konvergenčních kritérií pro země, které do eurozóny již vstoupily, je Pakt stability a růstu, který požaduje plnění fiskálního kritéria i po vstupu do EMU. Nové členské země jsou smluvně zavázány do eurozóny vstoupit, splnění konvergenčních kritérií je pro ně tedy povinností.

Klíčová slova

ekonomická a měnová unie, Evropská centrální banka, euro, inflace, konvergenční kritéria, Maastricht, Pakt stability a růstu, nové členské státy

Summary

The euro area is a currency union of 16 European Union states with almost 330 millions inhabitants. To make this area enough convergent the criteria were instituted in 1991 in Maastricht (Holland). This four criteria demand high degree of convergence. The achievement of a high degree of price stability will be evident from the rate of inflation. The sustainability of the government financial position will be evident from the achieved government budgetary position without an excessive deficit. The observance of the normal fluctuation margins provided by the Exchange-Rate Mechanism of the European Monetary System, for at least two years, without devaluing against the currency of any other Member State and the durability of convergence achieved by the Member States being reflected in the long-term interest-rate levels. For the countries that already entered the EMU the stability and grow pact was determinate. This pact requires observance of the monetary criteria even after the country entered the EMU. According to Treaty the new member countries have to enter the EMU. So to fulfil convergence criteria is obligatory for them.

Key Words

Economic and monetary union, Euro, European Central Bank, Criteria of convergence, Pact of stability and grow, Maastricht, new member countries

1. Úvod

Na summitu Evropské rady v Nizozemském Maastrichtu v prosinci 1991 byla přijata Smlouva o Evropské unii (jinak také Maastrichtská smlouva), která mimo jiné obsahovala projekt ekonomické a měnové unie. Koncem devadesátých let se tento projekt podařilo zrealizovat a euro, jakožto jednotná měna států ekonomické a měnové unie, je dnes národní měnou již 16 členských států. Zatím posledním členem eurozóny se prvního ledna 2009 stal náš východní soused Slovensko. Země Evropské unie, včetně těch nových, jsou k přijetí eura na základě smlouvy zavázány. Jeho přijetí tedy není předmětem výběru země. Vstup do měnové unie je některými, především těmi novými, členy EU považován za prestižní záležitost dokazující jejich "vyspělost". Na druhé straně ale stojí země, které o euro nemají zájem ať už je to Velkou Británií a Dánsko, které si již vymohly tzv. "Opt out" výjimku, která je zbavuje tohoto závazku, nebo Švédsko, které přijetí záměrně zdržuje. Nedůvěra vychází především z faktu, že společná měnová politika může fungovat pouze v dostatečně stejnorodé, konvergentní oblasti, kterou Evropa ve srovnání třeba se Spojenými státy zdaleka není. K tomu, aby zde společná měnová politika mohla vůbec fungovat, je zapotřebí zajistit mezi členskými zeměmi dostatečný stupeň ekonomické konvergence. Za tímto účelem byla již v roce 1991 formulována tzv. konvergenční kritéria, která musí všechny země, které chtějí eurem nahradit svoji národní měnu, splnit. Otázkou zůstává, zda je jednorázové splnění pouhých několika ekonomických ukazatelů dostačující zárukou ekonomické konvergence.

2. Cíl a metodika práce

Předložená diplomová práce částečně vychází z bakalářské práce vypracované autorem v roce 2006, a to na téma "Konvergenční kritéria přijetí Eura". Bakalářskou práci aktualizuje, rozvíjí a doplňuje o problematiku nových členských států, které se staly členy Evropské unie během posledních dvou rozšíření v letech 2004 a 2007. Hlavním cílem této diplomové práce je popsat aktuální vztah nových členských zemí ke konvergenčním kritériím, přiblížit smysl a význam konvergenčních kritérií pro nové země, podle nejnovějších údajů zhodnotit stav jejich plnění a dále metodou komparace současnou situaci zhodnotit a pokusit se také predikovat následující vývoj. Dále se bude práce věnovat novým členským státům, které již euro přijaly.

Vedlejšími cíli je pak vypracování stručného popisu vzniku Evropské ekonomické unie i událostí, které mu předcházely, tak, jak probíhaly v posledních desetiletích minulého století. Základní vymezení ekonomických souvislostí tohoto období je bezpochyby důležité pro pochopení toho, čím Evropská měnová unie je, a proč je zapotřebí, aby byla definována kritéria pro vstup do ní stejně jako popsat vlastní činnost EMU a zmínit se také o funkci Evropské centrální banky. Hlavními zdroji první části práce je odborná literatura, internetový portál Evropské centrální banky a další oficiální zdroje Evropské unie.

Druhým vedlejším cílem je objasnění vlastního pojmu konvergence a popis jejího postupu v zemích, které jsou již v současné době členy EMU a u kterých probíhal proces naplňování konvergenčních kritérií v devadesátých letech. Dále bude práce popisovat vlastní kritéria a objasňovat jejich ustanovení, bude se také zabývat paktem stability a růstu i hodnocením jeho plnění. Dalším cílem této kapitoly bude zhodnotit přínosy a rizika, která s sebou vznik EMU nese. Zdrojem pro tuto část jsou opět odborná literatura a také oficiální internetové zdroje Evropské unie, na kterých jsou

k dispozici archívy tiskových zpráv jak z období, kdy EMU vznikala, tak ze současnosti.

Zatímco vedlejší cíle budou zpracovány formou literární rešerže, základní metodou pro zpracování hlavního cíle bude analýza komparace ekonomických výsledků jednotlivých států EU a jednoduché statistické metody. Zdroje dat pro vypracování vedlejších cílů budou čerpány z odborné literatury internetového portálu Evropské centrální banky a další oficiální zdroje Evropské unie. Zdroje pro vypracování hlavního cíle práce byly mimo jiné čerpány během jednosemestrálního studijního pobytu na University of Ljubljana ve Slovinsku. Během pobytu se podařilo získat a materiály vydané tamní národní bankou, která je členem eurosystému. Dalšími zdroji pak budou strategické dokumenty Ministerstva financí ČR, Ministerstva obchodu a průmyslu ČR, vlády ČR České národní banky, Evropské centrální banky a národních bank nových členských států. Tyto dokumenty jsou dostupné na webových portálech zmiňovaných institucí. V neposlední řadě pak oficiální zdroje Evropské unie, evropského statistického úřadu Eurostat a materiály přístupné v odborné knihovně ČNB.

3 Ekonomická měnová unie

EMU (economic and monetary union), do češtiny překládáno jako Hospodářská a měnová unie nebo Ekonomická a měnová unie, je výsledkem dlouhodobé snahy o zjednodušení ekonomických vztahů mezi zeměmi Evropské unie. Je jakýmsi završením jednotného vnitřního trhu Evropské unie.

EMU je oblastí jednotné měny, ve které platí všechny základní ekonomické svobody tak, jak byly definovány při vzniku Evropského jednotného vnitřního trhu. V rámci EMU je tedy možný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu bez jakýchkoli omezení. Evropa se rozhodla jít cestou vedoucí k jednotné měně z jednoho velmi prostého důvodu. Více než 60% zahraničního obchodu zemí EU je realizováno s jinými zeměmi Unie. Pokud budou země používat jednotnou měnu, bude tento obchod efektivnější. Odpadnou totiž vysoké transakční náklady spojené s převody měn a nebude třeba zabývat se při obchodování stabilitou kurzů jednotlivých měn.

3.1 Historie evropské měnové a hospodářské politiky

Ke vzniku EMU vedla dlouhá cesta, jejíž začátky lze hledat už se vznikem Evropského hospodářského společenství.

K podepsání Smlouvy o Evropském hospodářském společenství došlo v roce 1957. V této smlouvě ještě není o měnové či hospodářské unii ani zmínky. Smlouva pouze uvádí, že hospodářská a měnová politika je věcí společného zájmu. Spolu Evropským hospodářským společenstvím sice vznikl i Měnový výbor, ale ten měl pouze poradní charakter. Potřeba koordinace měnových politik, stabilizace kurzů měn a prohlubování integračních procesů vůbec, se začala diskutovat již krátce po vzniku

EHS.

Myšlenky na vznik hospodářské a měnové unie se objevily již na začátku 60.let, konkrétněji byly formulovány na summitu v Haagu v prosinci 1969, kde došlo k nastínění plánu na dosažení hospodářské a měnové unie. V následujícím roce byla vypracována tzv. Wernerova zpráva, pojmenovaná podle tehdejšího Lucemburského předsedy vlády a ministra financí Pierra Wenera, která podporovala výsledky Haagského summitu a navrhovala vznik hospodářské a měnové unie do deseti let a to ve třech fázích. Její podstatou byla pevná fixace měnových kurzů bez flukuačního pásma a zavedení nové centrální instituce, která by řídila jednotnou hospodářskou a měnovou politiku. V roce 1971 začaly být cíle zprávy plněny, byl zahájen konvergenční program který měl za úkol sblížovat hodnoty ekonomických ukazatelů členských zemí. V dubnu 1972 byl přijat evropský kursový systém tzv. „Had v tunelu“, který počítal s flukuačním pásmem +/- 2,25% pro měny členských zemí a 4,5% vůči americkému dolaru. V dubnu 1973 byl založen Evropský fond měnové spolupráce. Slibný vývoj však záhy přerušila první ropná krize a Wernerova zpráva ztratila politickou podporu.

Za významný lze považovat summit Evropské rady v Brémách v červenci 1978. Jednání vedla ke vzniku Evropského měnového systému (EMS), který začal fungovat 13. března 1979, a skládal se ze čtyř součástí, kterými jsou

1. Stabilizační mechanismus devizových kurzů (Exchange Rate Mechanism; ERM)
2. Společná účetní jednotka ECU (Evropan currency unit)
3. Založení Evropského měnového institutu (European Monetary Institute; EMI)

4. Úvěrový mechanismus

EMS byl jakýmsi kompromisem mezi poněkud radikální Wernerovou zprávou a novým konvergenčním přístupem. Měl zajistit měnovou a kursovou stabilitu pomocí udržení parity mezi měnami zajištěním dostatečné ekonomické konvergence. Účetní jednotka ECU sloužila jako zúčtovací jednotka, byla tvořena košem měn členských zemí EMU. Podíl zúčastněných měn na Evropské měnové jednotce byl vypočten podle ekonomické síly zemí a byl přepočítáván každých pět let. Kursový mechanismus ERM vymezoval jasné 2,25% flukтуаční pásmo pro měny zúčastněných zemí, výjimku měla Itálie, Španělsko a Velká Británie, pro které bylo stanoveno flukтуаční pásmo 6%.

Evropský měnový systém dosáhl velkých úspěchů. Kurzy měn evropských zemí byly oproti období před vznikem EMS podstatně stabilnější. Teprve koncem 80.let byla již zapotřebí konkrétnější strategie.

Deset let po Brémském summitu ustanovil summit Evropské komise v Hannoveru Výbor expertů. Do čela výboru byl postaven tehdejší prezident Evropské komise Jacques Delors. Cílem výboru bylo vytvořit podrobnější zprávu, která měla přímo uvést jednotlivé kroky potřebné k vytvoření evropské hospodářské a měnové unie. Měnová a hospodářská unie měla být stejně jako ve Wernerově zprávě dosažena ve třech etapách do deseti let. Podle Delorovy zprávy měla být zřízena nezávislá instituce, která by spravovala měnovou politiku a starala se o udržení měnové stability. Zpráva dále počítala se zavedením limitů pro národní rozpočtové deficity. Proti Delorově zprávě se postavila Velká Británie. Ta prosazovala zavedení tzv. tvrdé ECU, tedy měny určené k vedení platebních operací, tato měna by měla sloužit především jako měna rezervní.

3.2 Tři etapy vzniku EMU

Vznik EMU vyžadoval velké množství legislativních a institucionálních změn. Ve stanoveném desetiletém období byly proto vytyčeny dílčí cíle. S tím, že Evropská měnová unie vznikne ve třech etapách, počítala již Wernerova zpráva. Toto uspořádání zachovala i o dvacet let novější Delorsova zpráva, která byla základním materiálem, podle kterého se při vzniku EMU postupovalo. Zjednodušeně lze říci, že první etapa se zabývala především změnami v legislativní oblasti, druhá etapa přípravou ekonomického prostředí v členských zemích a předmětem etapy třetí byl vlastní vznik EMU.

3.2.1 První etapa (od 1.1.1990 do 31.12.1993)

První etapu lze nazvat přípravnou. Měla za úkol především upravit legislativní rámec jednotlivých členských států. Jejím nejpodstatnějším přínosem bylo dokončení liberalizace pohybu kapitálu a posílení nezávislosti centrálních bank. Podle článku 56 Smlouvy o ES jsou doslovně zakázána všechna omezení pohybu kapitálu a Smlouva zakazuje také jakákoli omezení plateb mezi členskými státy a mezi členskými státy a třetími zeměmi. Podle článku 101 a 102 Smlouvy bylo také zakázáno získávání úvěrů pro veřejný sektor od centrálních bank a přímý odkup pohledávek od vlád a vládních podniků centrálními bankami. Zároveň byla těmto podnikům zakázána jakákoli finanční zvýhodnění od centrálních bank. Dále byla první fáze zaměřena na dovršení jednotného trhu, zvýšení konvergence mezi státy především v míře inflace a výše úrokových sazeb. Během první etapy došlo k zásadní mezivládní konferenci v Maastrichtu, která bude podrobněji zmíněna v 2. části této práce. V říjnu 1991 bylo také dovršeno vytvoření Evropského hospodářského prostoru. EHP znamenal vytvoření zóny volného obchodu se zeměmi Evropského sdružení volného obchodu (ESVO). Do konce první etapy byly téměř bezezbytku naplněny čtyři základní ekonomické svobody:

volný pohyb zboží mezi členskými zeměmi bez jakýchkoli překážek

volný pohyb osob s právem usadit se, pracovat a žít v kterékoli zemi ES

volný pohyb kapitálu mezi členskými zeměmi bez jakýchkoli překážek a omezení

volný prostor pro poskytování služeb po celém území ES

3.2.2 Druhá etapa (od 1.1.1994 do 31.12.1998)

Termín začátku druhé etapy byl oproti původnímu plánu posunut o rok. Začala tedy až na začátku roku 1994. Druhá etapa se ještě rovněž nevěnovala vlastnímu vzniku EMU. Zaměřovala se opět na přípravu ekonomického prostředí členských zemí, tentokrát však především na fiskální politiku. Zavedení jednotné měny bylo na programu již na konci této fáze, takže hlavním úsilím zúčastněných zemí bylo plnění konvergenčních kritérií, především pak snižování nadměrných schodků vlád jednotlivých zemí (podrobněji v 2. části). V roce 1997 byl na návrh Německa přijat tzv. Pakt stability a růstu, který řešil především otázky kontroly národních rozpočtů a koordinace hospodářských politik. Členské země se v tomto paktu zavázaly ve střednědobé perspektivě dosáhnout vyrovnaného nebo přebytkového rozpočtu. Státy každoročně podávají Evropské radě a Komisi své programy stability v rozpočtové oblasti. Pakt stability a růstu řeší i případné postihy. Pokud by členský stát dlouhodobě dosahoval nadměrného schodku, může mu být udělena pokuta až do výše 0,5% HDP.

V roce 1994 vznikl Evropský měnový institut (EMI), který byl fakticky předchůdcem Evropské centrální banky a dále připravoval přijetí hlavního pojítka EMU – jednotné měny. Ta dostala svoje jméno v prosinci 1995 na summitu v Madridu. Dále bylo rozhodnuto, že tato měna euro (EUR) bude zavedena ve dvou etapách, nejprve v bezhotovostní podobě, a až později jako reálné hotovostní platidlo. Dne 2.5.1998 rozhodla Evropská rada, že konvergenční kritéria splnilo 11 členských zemí. Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemí, Portugalsko, Rakousko, SRN, a

Španělsko. Současně bylo rozhodnuto, že ECB převezme veškeré úkoly EMI 1.6.1998. Vstupu do třetí etapy EMU už nyní pro těchto 11 zemí nestálo nic v cestě.

3.2.3 Třetí etapa (od 1.1.1999)

Po přípravných etapách mohly začít členské země které splnily kritéria se závěrečnou etapou. Vzhledem k tomu, že na Madridské konferenci bylo rozhodnuto, že euro bude zavedeno ve dvou etapách, lze rozdělit 3. etapu na dvě podetapy.

Podstatou první podetapy je zavedení eura pouze v bezhotovostní podobě. Všechny 11 států se rozhodlo, že od začátku třetí etapy budou kurzy jejich měn pevně fixovány na euro, a to podle pevně stanovených přepočítacích koeficientů. K 1.1.1999 byla také definitivně nahrazena ECU eurem a to v poměru 1:1. ECB převzala řízení měnové politiky. ECB zároveň převzala část devizových rezerv národních bank, které má právo spravovat a využívat je dle svého uvážení. Následkem uvedených změn přestal mezi těmito 11 zeměmi existovat devizový trh. I přes to, že se počátkem roku 1999 stala ECB jedinou měnovou autoritou eurozóny, nepřestaly národní banky fungovat. Jejich úkolem je nadále spolupracovat s ECB a podílet se na udržování vnitřní cenové stability, která je nutnou podmínkou stability vnější.

Tab. 1. - Ukončení platnosti a přepočítací kurzy
původních 12-ti členů měnové unie

Země	Ukončení platnosti měny	Přepočítací koeficient
Německo	31.12.2001	1,95583 DEM
Nizozemí	28.1.2002	2,20371 NLG
Irsko	9.2.2002	0,787564 IEP
Francie	17.2.2002	6,55957 FRF
Belgie	28.2.2002	40,3399 BEF
Finsko	28.2.2002	5,94573 FIM
Itálie	28.2.2002	1936,27 ITL
Lucembursko	28.2.2002	40,3399 LUF
Portugalsko	28.2.2002	200,482 PTE
Rakousko	28.2.2002	13,7603 ATS
Řecko	28.2.2002	340,750 GRD
Španělsko	28.2.2002	166,386 ESP

Bankovní sektor se s přechodem na euro vyrovnal rychle a bez problémů. Od 1.1.1999 začaly finanční instituce v rámci měnových operací používat euro, a to i na mezinárodním trhu. Veřejný dluh členských států byl převeden na euro. Vznikl nový platební systém TARGET (TransEuropean Automated Real-time Gross settlement Express Transfer). Tento měnový systém byl vytvořen pro potřeby řízení společné měnové politiky.

Aby zavedení eura nezpůsobilo příliš velký šok, bylo v mnoha zemích zavedeno přechodné období, ve kterém bylo zboží a služby zároveň oceňováno v euru i v původních měnách zemí eurozóny.

Kurzový mechanismus ERM přestal vstupem 11 zemí do eurozóny platit a byl nahrazen systémem ERM II, který pro země Evropského měnového systému (EMS) rozšířil flukтуаční pásmo z 2,25 na 15%. Účast v tomto kursovém mechanismu je

dobrovolná, ne však pro státy, které se chtějí stát členy eurozóny.

Od roku 2001 k jedenácti zemím přistoupilo Řecko, kterému se za ne zcela jasných okolností podařilo výrazně zlepšit svoji ekonomickou situaci a splnit konvergenční kritéria.

Od začátku roku 2002 se euro stává zákonným platidlem 12 evropských zemí. Původní měny byly bezplatně vyměňovány v národních centrálních i v komerčních bankách. Období souběžné platnosti původních národních měn s eurem bylo stanoveno na maximálně dva měsíce. Od 1.3.2002 byly národní mince a bankovky staženy z oběhu. Veškeré formy peněz jako cenné papíry a platební karty byly konvertovány na euro. Pokud se ještě kdekoli objeví částky v národních měnách, je s nimi nakládáno podle pevně stanovených přepočítávacích koeficientů. To se týká především nekonvertovaných právních dokumentů. Podobně probíhal proces přijetí eura i v několika nových členských státech, Maltě, Kypru, Slovinsku a Slovensku. Těm se bude podrobněji věnovat oddíl 4.

3.3 Řízení eurozóny

Do roku 1998 se o měnovou politiku unie a účetní jednotku ECU staral Evropský měnový institut. Jeho hlavním úkolem bylo koordinovat měnovou politiku členských států s cílem zajistit jejich cenovou stabilitu v těchto zemích. EMI mohl Evropské radě nebo národním vládám pouze doporučovat. Dále bylo úkolem EMI podílet se na vzniku ECB a Evropského systému centrálních bank (ESCB).

ECB je nezávislá instituce, která plní funkci centrální banky evropské unie. ECB byla založena 1.6.1998 a má své sídlo ve Frankfurtu nad Mohanem, její základní jmění činí 5 miliard euro. ECB tvoří spolu s 27 národními centrálními bankami Evropský

system centrálních bank. Rozhodujícími orgány tohoto systému jsou Řídící rada (Governing Council) a Výkonný výbor (Executive Board).

Výkonný výbor může jednat pouze v souladu se směrnicemi a rozhodnutími Řídící rady. Tvoří ho Prezident ECB, viceprezident a další čtyři členové. Členové Výkonného výboru jsou dosazováni dohodou vlád členských států nebo vlád na základě doporučení Evropské rady.

Řídící rada se skládá ze členů Výkonného výboru a guvernérů národních bank zemí eurozóny. Jejím úkolem je formulovat jednotnou měnovou politiku eurozóny a činit rozhodnutí týkající se klíčových úrokových měr a rozsahu rezerv. Každý ze členů Řídící rady má jeden hlas a ke schválení většiny rozhodnutí postačí prostá většina. Zasedání Řídící rady se může účastnit i prezident Rady EU a člen evropské komise (oba bez hlasovacího práva).

Do té doby, než se všechny země EU stanou i členy eurozóny, bude ESCB podřízen ještě Generální radě (General Council). Tu tvoří Prezident a viceprezident ECB a guvernéři národních bank všech členských států EU. Země, které nejsou členy eurozóny nemají právo účastnit se na rozhodnutích týkajících se měnové politiky eurozóny. Generální rada je tak institucí, ve které mají tyto země příležitost diskutovat o vztahu svých národních měn k euro.

4. Konvergenční kritéria

4.1 Konvergence

Pro konvergenci jako takovou zřejmě neexistuje všeobecně akceptovaná definice. Budeme-li definovat konvergenci z ekonomického hlediska, lze říci, že konvergence je „*proces dosahování ekonomických výsledků, které jsou:*

- 1. podobné či přibližné ve všech oblastech (zemích, regionech) podléhajících konvergenčnímu procesu,*
- 2. uspokojivé z pohledu základních ekonomických standardních kritérií (čož je spíše subjektivní pohled, vedoucí např. k dělení zemí na vyspělé, průmyslové a nerozvinuté),*
- 3. udržitelné po určitý čas.“* ^[6]

Tato definice nepovažuje konvergenci pouze za snahu o dosažení podobných ekonomických výsledků. Podle ní je k dosažení konvergence zapotřebí, aby ony výsledky byly zároveň na dobré úrovni a aby tato situace byla dlouhodobě udržitelná.

Země, které vstoupí do měnové unie, musí dosáhnout určitého stupně konvergence a to ze dvou hlavních důvodů.

1. Pro EMU. Aby byla nová měnová unie úspěšná, musí do ni vstupovat země na určité ekonomické úrovni tak, aby si udržela stabilitu a dobré jméno. Máloukterá země by chtěla být součástí unie pokud by jako samostatná dosahovala lepších výsledků.
2. Pro zemi samotnou, země se bude po vstupu do unie podřizovat nařízením společného řízení měnové politiky (ECB) a pokud by v této zemi panovaly

odlišné ekonomické podmínky než ve zbytku unie, mohla by společná politika unie tuto zemi poškodit.

4.2. Maastrichtská konvergenční kritéria

V prosinci 1991 se v nizozemském Maastrichtu konal historický summit Evropské rady, na kterém se představitelé členských zemí tehdejšího Evropského společenství rozhodli, že půjdou cestou Evropské unie včetně unie hospodářské a měnové, a dali si za úkol také vytvoření jednotné společné měny. Existovalo několik možností, jak tento cíl splnit. Jedna z verzí počítala s postupným vytlačováním národních měn jednotnou měnovou jednotkou ECU. Vítězný návrh podaný Německem vycházel z Delorovy zprávy a spočíval v již dříve zmíněném třístupňovém modelu zavedení EMU. Tento návrh podpořily na summitu v Maastrichtu všechny země s výjimkou Velké Británie a Dánska. Podstatou tohoto návrhu je konvergence definovaná konvergenčními kritérii. Tato kritéria jsou nazývána podle místa konání summitu, na kterém vznikla (Maastrichtská kritéria) a jsou uvedena ve Smlouvě o EU z února 1992

Maastrichtská kritéria byla vytvořena s jediným cílem „byla vstupním sítím tehdy 12, nyní 15 zemí EU pro vstup do hospodářské a měnové unie (EMU) a pro vytvoření společné jednotné měnové politiky, nyní pojmenované jako euro.“^[6] dnes už opět není na místě minulý čas, a číslovku 15 nahrazuje číslo 27.

Maastrichtská kritéria byla vytvořena právě a jenom s tímto jediným cílem. Jejich použití pro jiné účely, např. pro hodnocení stavu ekonomiky v zemích, které žádají o vstup do EU, není zcela vhodné.

4.2.1 Kritérium cenové stability

Kritérium cenové stability je vyjádřeno v článku 121 v 1. odstavci Smlouvy a zní takto: „*dosažení vysokého stupně cenové stability patrné míry inflace, která se blíží míře inflace nejvýše třech členských států, jež dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků.*“^[16]

Toto kritérium doplňuje Článek jedna Protokolu o kritériích konvergence: „*kritérium cenové stability, jak je uvedeno v čl. 121 odst. 1 první odrážce, znamená, že členský stát vykazuje dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace měřenou v průměru jednoho roku před provedeným šetřením, jež nepřekračuje o více než 1,5 procentního bodu míru inflace nejvýše tří členských států, které v oblasti cenové stability dosáhly nejlepších výsledků. Inflace se měří pomocí indexu spotřebitelských cen na srovnatelném základě s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech.*“^[16]

Aplikace ustanovení smlouvy

Průměrná míra inflace měřená v průběhu jednoho roku před provedením šetření se vypočítá jako přírůstek posledního dostupného dvanáctiměsíčního průměru harmonizovaného indexu spotřebitelských cen oproti předchozímu období.

Referenční hodnota se získá prostým neváženým aritmetickým průměrem tří států evropské unie, které dosáhly nejnižší míry inflace. Věta „*za předpokladu, že tato míra inflace je v souladu s požadavky cenové stability*“^[16] ovšem umožňuje některé země z tohoto výběru vyškrtnout. Do výběru byly prozatím zařazovány pouze země se zápornou hodnotou inflačního koeficientu. Velmi zjednodušeně lze tedy říci, že referenční hodnota je vypočtena prostým neváženým aritmetickým průměrem tří států

Evropské unie, které dosáhly nejnižší záporné míry inflace. To, jestli se má referenční hodnota vypočítávat ze států celé Evropské unie nebo pouze ze zemí, které jsou členy EMU, Smlouva ani Protokol neuvádějí. I přes to že se může zdát nesmyslné počítat referenční hodnotu pro vstup do eurozóny podle inflace v zemích, které nejsou jejími členy, je tento postup v praxi používán.

4.2.2 Fiskální kritérium

Toto kritérium se skládá ze dvou fiskálních kritérií, z kritéria udržitelnosti veřejných financí a z kritéria vládního dluhu. Kritérium udržitelnosti veřejných financí je splněno pouze tehdy, pokud jsou udržitelně plněna obě výše uvedená kritéria.

Článek 121 odst. 2 Smlouvy vyžaduje: „*dlouhodobě udržitelný stav veřejných financí, patrný ze stavu veřejných rozpočtů nevykazujících nadměrný schodek ve smyslu článku 4 odst. 6*“.^[16]

Podle článku 2 Protokolu, na který odkazuje článek 121 smlouvy, toto kritérium znamená, že: „*v době šetření se na členský stát nevztahuje rozhodnutí rady podle článku 104 odst. 6 Smlouvy o existenci nadměrného schodku*“.^[16]

Aplikace ustanovení smlouvy

Kritéria udržitelnosti veřejných financí se týká také článek 104 Smlouvy, který upravuje postup při nadměrném schodku. Podle článku 104 odst. 2 a 3 je Evropská komise povinna vypracovat zprávu, pokud některý z členských států EU nesplňuje požadavky tohoto kritéria, především pak pokud:

1. Je překročena referenční hodnota stanovující poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu. Tato hodnota je stanovena v Protokolu k kritériím konvergence na 3% DPH. Výjimku tvoří dvě situace.

- Pokud tento poměr podstatně a nepřetržitě klesá a dosahuje úrovně, která se referenční hodnotě blíží.
- Pokud je referenční hodnota překročena jen výjimečně a krátkodobě a dosahuje úrovně, která se referenční hodnotě blíží.

2. Další případ, při kterém při Evropská komise vypracuje zprávu je tehdy, kdy poměr veřejného zadlužení k hrubému domácímu produktu překročí referenční hodnotu stanovenou v Protokolu o postupu při nadměrném schodku jako 60% DPH. I zde existují obdobné výjimky jako v předchozím případě.

Zpráva Evropské komise dle čl. 104 odst. 3 Smlouvy má za úkol řešit nejen velikost veřejného zadlužení a jeho poměr k HDP, ale zabývá se i tím, zda schodek veřejných financí převyšuje veřejné investiční výdaje, a zkoumá i další ukazatele, jako např.: střednědobou hospodářskou a rozpočtovou situaci v členském státu.

Komise také může vypracovat zprávu i v případě že je kritérium plněno. A to tehdy, pokud má podezření, že je plnění kritéria ohroženo nebo pokud se hodnoty vyjadřující míru veřejného zadlužení dramaticky zvýší. Zprávu komise dále hodnotí Hospodářský a finanční výbor.

O tom, jestli je kritérium plněno, rozhodne Rada EU na základě zprávy Komise po zvážení všech připomínek a opatření, která zainteresovaný stát provedl. Pokud Rada rozhodn, že v dané zemi existuje nadměrný schodek, vydá na základě čl. 104.7 Smlouvy

doporučení pro daný členský stát s cílem snížit v určeném termínu schodek na úroveň požadovanou kritériem.

4.2.3 Kritérium stability měnového kurzu

Článek 121 odst. 1 třetí odrážka Smlouvy formuluje kritérium stability měnového kurzu takto: „je požadováno dodržování normálního flukтуаčního rozpětí stanoveného mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému po dobu alespoň dvou let, aniž by došlo k devalvaci vůči měně jiného členského státu“.^[16]

Článek 3 Protokolu o kritériích konvergence, na který je odkazováno ve článku 121 odst. 1 třetí odrážce této smlouvy uvádí, že členský stát usilující o vstup do eurozóny se musí alespoň po dobu posledních dvou let před šetřením účastnit Evropského měnového mechanismu EMR. Účast v tomto mechanismu znamená, že stát bude po dobu dvou let dodržovat vymezené flukтуаční pásmo, aniž by byl směnný kurz vystaven silným tlakům. Zejména pak členský stát nesmí v tomto období z vlastního podnětu devalvovat dvoustranný kurz své měny vůči měně kteréhokoli jiného členského státu.

Flukтуаční pásmo bylo stanoveno na 2,25% s výjimkou pro britskou libru a portugalské escudo. Pro tyto měny bylo stanoveno na 6%. Vyhodnocení kritéria kurzové stability má na starost ECB. V roce 1993 bylo přijato rozhodnutí o rozšíření flukтуаčního pásma na 15%. Toto rozšíření mělo být pouze dočasné. V říjnu 1994 se Rada unesla, že širší flukтуаční pásmo přispělo k dosažení udržitelné míry stability měnových kurzů v rámci EMR, a schválila zachování současných pravidel. Dle doporučení Rady by se členské státy měly nadále snažit předcházet výrazným flukтуаčním měnovým kurzům tím, že zaměří svou politiku na dodržování cenové

stability a snižování schodku veřejných rozpočtů, a přispějí tak k naplnění požadavků článku 121 Smlouvy.

Aplikace ustanovení smlouvy

Interpretace tohoto kritéria, a především pojmu „normální flukтуаční rozpětí“, se tak stala podstatně složitější. Rozpoutaly se diskuze, které flukтуаční rozpětí má být pro vyhodnocení kritéria použito. Tento spor byl vyřešen jakýmsi kompromisem, a to využitím přístupu středové měny (median currency approach). Tento přístup počítal s menším 2.25% flukтуаčním pásmem, ale nikoli mezi všemi měnami, nýbrž mezi jednotlivými měnami a měnou středovou. Dále pak bylo rozhodnuto, že při závěrečném hodnocení bude brán zřetel na vývoj měnových kurzů v rámci Evropského měnového systému (EMS) za celé období od roku 1993.

Spolu se začátkem 3. etapy EMU byl mechanismus EMR nahrazen EMR II. EMR II. již definitivně pracuje s 15% flukтуаčním pásmem. Pro vyhodnocení kurzového kritéria se tedy nyní posuzuje dvouletý pobyt měny v EMR II, který musí být ovšem bez „výrazného napětí“^[16] nebo „silných tlaků“^[16] na měnový kurz.

4.2.4 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Článek 121 odst. 1 čtvrtá odrážka Smlouvy vyžaduje: „*stálost konvergence dosažené členským státem a jeho účastí v mechanismu směnných kurzů Evropského měnového systému, která se odráží v úrovni dlouhodobých úrokových sazeb*“^[10].

Článek 4 Protokolu o kritériích konvergence, k tomuto dodává: „*Kritérium konvergence úrokových sazeb, jak je uvedeno v čl. 121 odst. 1 čtvrté odrážce této*

smlouvy, znamená, že v průběhu jednoho roku před šetřením průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba členského státu nepřekračovala o více než 2 procentní body úrokovou sazbu nejvýše tří členských států, které dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků. Úrokové sazby se zjišťují na základě dlouhodobých státních dluhopisů, nebo srovnatelných cenných papírů, s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech.“ [16]

Aplikace ustanovení smlouvy

Průměrná nominální úroková sazba se tedy zkoumá za období jednoho roku před šetřením a vypočítá se jako aritmetický průměr za posledních 12 měsíců, za které jsou k dispozici údaje o HICP.

Referenční hodnota je definována pomocí úrokové sazby tří členských států, které dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků. Tato hodnota se určuje jako nevážený aritmetický průměr dlouhodobých úrokových sazeb ve třech zemích, které dosáhly nejnižší míry inflace. Tato hodnota je pak navýšena o dva procentní body. Úrokové sazby jsou měřeny na základě harmonizovaných dlouhodobých úrokových sazeb, které byly sestavovány pro vyhodnocování konvergence.

4.3 Pakt o stabilitě a růstu

Pakt stability a růstu (PSR) s problematikou konvergenčních kritérií bezprostředně souvisí. Tvoří totiž jakési pokračování konvergenčních kritérií, především ve fiskální oblasti, pro státy které už do EMU vstoupily. Pakt stability a růstu tvoří tři části: rezoluce Evropské rady o PSR přijatá v Amsterdamu 17. června 1997,

„nařízení Rady č. 1466/97 o posílení dohledu nad rozpočtovými pozicemi dohled nad hospodářskými politikami a jejich koordinace“ z 7. července 1997 a „nařízení 1466/97 o urychlení a vyjasnění procesu nadměrného deficitu, vyloženého v článku 104 smlouvy o založení ES“ z téhož data. V Rezoluci je vzájemně odsouhlaseno, že ve střednědobém horizontu budou členské státy EMU dosahovat minimálního schodku blížícího se nule, nebo dosáhnou přebytku ve svých vládních rozpočtech. Rezoluce povoluje členským státům v rámci nominálních cyklických fluktuací udržovat deficity do 3% HDP. Rezoluce přímo uvádí, že deficit překračující tuto hodnotu bude považován za nadměrný. Nařízení pak upravují povinnost členských států EMU počínaje 1. březnem 1999 předkládat každoročně národní programy stability a růstu. Tyto programy jsou obdobou konvergenčních programů, které vypracovávají státy neúčastnící se třetí fáze EMU. Nařízení Rady také upravují případné sankce, pomocí kterých lze potrestat ty zúčastněné státy, které se snižováním deficitů otálejí. Trest má podobu bezúročného depozitu u institucí Společenství, pokud by pak nadměrný deficit nebyl odstraněn do dvou let, bude státu udělena peněžní pokuta.

Zjednodušeně lze říci, že pakt stability a růstu má za úkol zajistit, aby konvergenční kritérium udržitelnosti veřejných financí bylo dodržováno i po zahájení třetí fáze EMU. PSR má funkci preventivní, spočívající v povinnosti vypracovávat programy stability. Ty jsou vyhodnocovány Evropskou komisí, která předá své výsledky Radě. Ta pak doporučí danému státu postup ke snížení schodku. Druhou funkcí je funkce varovná, založená na systému sankcí, ke kterému je přistoupeno, pokud stát nepřihlíží k doporučení Rady a nepodaří se mu nadměrný schodek snížit.

5. Plnění konvergenčních kritérií zeměmi EU - 12

Může se zdát, že Konvergenční kritéria i Pakt stability a růstu jsou natolik určité a striktní, že je jasné, že všechny země ekonomické a měnové unie je bezesbytku splnily. Opak je však pravdou. V roce 1998, který byl pro zakládající země eurozóny v oblasti plnění konvergenčních kritérií rozhodující měla řada zemí se splněním kritérií značné problémy. Nejen ekonomicky slabší země využívaly nejrůznějších výjimek a klíček k tomu, aby mohla být kritéria uznána. Kapitola sama pro sebe je pak způsob jakým do EMU vstoupilo Řecko.

5.1 Stav plnění Konvergenčních kritérií v době vzniku EMU

V roce 1998 bylo prováděno šetření stavu plnění konvergenčních kritérií s cílem zjistit které ze zemí EU – 15 jsou oprávněny pro vstup do EMU.

Kritérium cenové stability nepředstavovalo větší problém. Referenční hodnota byla stanovena podle inflace v Rakousku, Francii a Irsku na 2,7%. Jedinou zemí, které se toto kritérium nepodařilo splnit bylo Řecko.

Kamenem úrazu však bylo kritérium udržitelnosti veřejných financí. Podmínku 1. části kritéria bez problémů splnilo Dánsko, Finsko, Irsko, Lucembursko a Nizozemsko. Na ostatní země byla použita procedura snižování nadměrného schodku, která byla až na případ Řecka úspěšná a těmto zemím se podařilo dosáhnout 3% referenční hodnoty, nebo se jí aspoň přiblížit a naplnit tak požadavek kritéria. Podstatně horší byla druhá část kritéria udržitelnosti veřejných financí. Referenční hodnota 60% HDP byla splněna pouze Finskem, Francií, Lucemburskem a Velkou Británií. Komise

ale předpokládala, že nastane pokles veřejného dluhu a doporučila Radě, aby (až na Řecko) zrušila rozhodnutí o nadměrném schodku.

Kurzové kritérium bylo vyhodnocováno na základě pobytu národních měn v EMR. Belgie, Dánsko, Francie, Irsko, Lucembursko, Německo, Rakousko, Portugalsko a Španělsko do EMR vstoupily v březnu 1996, Finsko v říjnu a Itálie v listopadu téhož roku. V roce 1998 kurzové kritérium všechny tyto země splnily. Kurzy měn všech uvedených zemí s výjimkou Irska se držely u své centrální parity. Irská libra se pohybovala po celou dobu nad 2.25% pásmem, což nebylo shledáno jako výrazné napětí nebo silný tlak na měnový kurz a Irsku bylo plnění kritéria uznáno. Řecko, Švédsko a Velká Británie se z různých důvodů v tomto období EMR neúčastnily.

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb, jehož referenční hodnota byla 7.8% nesplnilo pouze Řecko.

V legislativní oblasti splňovalo veškeré požadavky pouze osm států: Belgie, Finsko, Irsko, Itálie, Německo, Nizozemsko, Portugalsko a Řecko. V Lucembursku, Rakousku a Španělsku byla potřebná legislativa schválena až těsně před vstupem do třetí fáze EMU, ve Francii existoval v této době pouze parlamentem neschválený vládní návrh, a Dánsko s Británií neměly o přijetí eura zájem a tak podle neúčastnické doložky legislativní kritéria neplnily. Švédská legislativa byla shledána nevyhovující. Přestože plnění některých kritérií je přinejmenším diskutabilní, bylo rozhodnuto, že dne 1.1.1999 vstoupí do třetí etapy EMU 11 zemí: Belgie, Finsko, Francie, Itálie, Irsko, Nizozemsko, Lucembursko, Německo, Portugalsko, Rakousko a Španělsko.

5.2 Vstup Řecka do EMU

Zcela zvláštním a hodným zamyšlení je pak vstup Řecka do eurozóny. Řecko nebylo přijato do eurozóny spolu s jedenácti státy unie proto, že nesplňovalo ani jedno ze čtyř základních konvergenčních kritérií. Řecko vstoupilo do EMR v březnu roku 1998. V roce 1999 se pak statistické údaje jako zázrakem zlepšily a Řecko se počínaje rokem 2001 stalo 12. zemí eurozóny. Podle řecké konvergenční zprávy z roku 2000, na jejímž základě se tak stalo, dosáhla míra inflace 2% hodnoty, tedy o 0.4p.b. méně než referenční hodnota. Průměrná nominální úroková sazba 6,4%. tedy o 0.6p.b. méně než referenční hodnota. Poměr vládního deficitu se podařilo snížit z na 1.8%, jeho hodnota byla sice více než 100% HDP, ale snižovala se. Nabízí se otázka, jsou li tyto hodnoty udržitelné.

Uváděný 1.8% deficit za rok 1999 byl však ve skutečnosti 3.4%. Dne 15.11.2004 potvrdila řecká vláda i Evropská komise, že Řecko se stalo členem EMU díky statistickému podvodu. Řecko za tento podvod nebylo z eurozóny vyloučeno, podle Komise to již nebylo možné. Veřejné zadlužení Řecka dnes stále přesahuje 100% HDP Řecko by dnes nesplnilo ani další konvergenční kritéria a za porušování Paktu stability a růstu s ním Evropská komise už v roce 2004 zahájila disciplinární řízení.

Tab 2. Plnění konvergenčních kritérií v době vstupu do EMU

Země	Inflace metodou HICP	Vládní deficit %HDP	Vládní dluh %HDP	Dlouhodobé úrokové sazby
Německo	1.5	-2.2	60.3	5.64
Nizozemí	1.9	-0.9	65.7	5.58
Irsko	1.3	2.4	53.6	6.27
Francie	1.3	-2.6	57.3	5.58
Belgie	1.5	-0.9	117.1	5.75
Finsko	1.2	1.7	48.2	5.96
Itálie	1.9	-2.8	109.2	6.86
Lucembursko	1.4	3.4	7.1	N/A
Portugalsko	1.9	3.4	52.1	6.36
Rakousko	1.2	-2.4	64.8	5.58
Řecko	3.7	3.7	103.2	5.3
Španělsko	1.9	3.2	59.3	6.4
Referenční hodnota	2,7	3,0	60,0	7,8

6. Plnění konvergenčních kritérií novými členy EU

6.1 Scénáře přechodu národních měn na euro

U původních členských států proběhl přechod na euro jednotným způsobem, euro bylo přijato pro bezhotovostní platební styk na začátku roku 1999 a teprve po třech letech v roce 2002 začaly být používány euromince a eurobankovky. Nové členské státy, které již vstoupily, i státy které do EMU teprve vstupovat budou mají pro proces přijetí eura k dispozici tři různé scénáře, ze kterých si musí vybrat. Těmito možnostmi jsou: scénář s využitím přechodného období (tzv. madridský scénář), jednorázový přechod na euro (tzv. velký třesk či též Big Bang) a jednorázový přechod na euro s využitím tzv. doběhu (Phasing Out).

6.1.1 Madridský scénář

Madridský scénář je způsob přechodu na jednotnou měnu, který byl použit při zavádění eura v původních zemích evropské měnové unie. Jde tedy o zachování přechodného období, ve kterém platí euro pouze v bezhotovostní formě. Toto období může být maximálně tříleté. Výhodou tohoto scénáře je dostatečně dlouhá doba na technickou přípravu jako je například

ražba mincí, nevýhodou jsou vysoké náklady, neboť všechny ekonomické subjekty musí během přechodného období používat dva platební okruhy, jak v národní měně, tak v euro.

Madridský scénář zavedení eura

[29]

6.1.2 Velký třesk

Scénář, ve kterém je euro přijato v hotovostní i bezhotovostní formě během jednoho dne. Tento způsob je koordinačně velmi náročný, je potřeba vypočítat množství bankovek a mincí nezbytných k jednorázové výměně, všechny ekonomické subjekty musí být na přechod velmi dobře připraveny. Oproti madridské metodě je ovšem metoda velkého třesku podstatně levnější. Z tohoto důvodu a také proto, že mnoho nových členských zemí má

již v poměrně nedávné historii se změnou národní měny zkušenosti (měnová odluka České republiky a Slovenska, nahrazení rublu v pobaltských zemích...) bude tento scénář pravděpodobně použit téměř u všech nových zemí.

Scénář Big Bang (velký třesk) zavedení eura

[29]

6.1.3 Phasing Out scénář

Phasing Out, neboli jednotný přechod na euro s využitím "fáze postupného zrušení". v tomto scénáři je stejně jako u velkého třesku euro zavedeno v hotovostní i bezhotovostní formě během ve stejném okamžiku. Nadále však existuje možnost požívat národní měnu, a to po dobu maximálně jednoho roku. Tato možnost může být omezena jen na

některé oblasti jako např. fakturace malých podniků nebo platba daní.

Scénář Phasing Out zavedení eura

[29]

6.2 Nové členské státy, které již euro přijaly

K březnu 2009 se již čtyřem novým členským státům podařilo veškeré administrativní, politické i ekonomické podmínky splnit a proces přijetí jednotné evropské měny dovést. Jako první se o vstup do eurozóny k 1.1.2007 ucházely Litva a Slovinsko. V případě Litvy přijetí zabránilo nesplnění inflačního kritéria viz: oddíl 6.3, Slovinsko všechna kritéria splnilo a euro jako první z nových členských zemí přijalo jako svou měnu. O rok později bylo následováno ostrovními státy Kyprem a Maltou. Zatím jako poslední přijalo euro 1. ledna 2009 Slovensko.

Tab. 3. - Přepočítací kurzy nových členů měnové unie

Země	Datum přijetí eura	Přepočítací koeficient
Slovinsko	01/01/08	239,640 SIT
Kypr	01/01/08	0,585274 CYP
Malta	01/01/08	0,429300 MTL
Slovensko	01/01/09	30,1260 SKK

[22,23,24]

6.2.1 Slovinsko

Do roku 2007 byl slovinskou národní měnou tolar, označení SIT. Od 1. 1. 2007 byl tolar nahrazen eurem a to v kurzu €1 = 239,640 SIT. Výměna proběhla metodou velkého třesku, tedy hotovostní i bezhotovostní platby byly převedeny na euro současně pouze s krátkým čtrnáctidenním obdobím souběžné platnosti tolaru s eurem. Do konce června 2007 pak platila povinnost současného zobrazování cen v obou měnách. To především větší obchody dodržují dodnes. Všeobecně proběhla změna bez větších problémů. Přijetí eura je však vnímáno mnoha Slovinci negativně a je spojováno s

nárůstem cen.

Kritérium cenové stability

V době, kdy bylo plnění kritérií pro vstup Slovinska do eurozóny vyhodnocováno, tedy v roce 2006, činila hodnota kritéria 2,6%. Slovinsko kritérium nakonec splnilo a to hodnotou 2,3%. Nutno však podotknout, že takto nízké inflace dosahovala slovinská ekonomika po poměrně krátkou dobu. Do roku 1999 inflace ve Slovinsku postupně klesala až na hodnotu 6,1%, ale v roce 2000 došlo k dalšímu nárůstu a to téměř k devíti procentům. Poté přijala Slovinská národní banka (Banka Slovenije) řadu opatření, která ukazatel cenové stability snížila až pod hodnotu kritéria. Toho dosáhla koncem roku 2005 na hodnotě 2,5%.

Slovinsko se udrželo pod referenční hodnotou jen poměrně krátkou dobu a sice do poloviny roku 2007, od té doby se inflace ve Slovinsku rychle o od hodnoty kritéria vzdaluje. Referenční hodnota sice také stoupla, a to na 4,1%, nicméně slovinská inflace přesahuje šestiprocentní hranici. Zpráva o cenové stabilitě vydaná Bankou Slovenija v říjnu 2008 však prognózuje snížení inflace pod na 3,5% již v roce 2009.

Kriterium udržitelnosti veřejných financí

Jak již bylo uvedeno v oddílu 4, kritérium udržitelnosti veřejných financí se skládá z kritéria vládního deficitu, jehož referenční hodnota je stanovena na 3% a z kritéria vládního dluhu, které se týká dlouhodobé úrovně zadlužení vládních institucí, kde je hranicí kritéria 60% DPH země. Fiskální kritérium je o to významnější, neboť jeho plnění je sledováno i po vstupu země do ekonomické měnové unie v rámci paktu stability a růstu.

Vládní deficit Slovinska vyhovuje kritériu již od roku 2002. V době vyhodnocování kritéria v roce 2006 Slovinsko kritérium splnilo s deficitem ve výši 1.2% DPH, tedy se značnou rezervou. Prognózy ukazující na schopnost Slovinska

udržet takovýto vývoj se ukázaly jako správné, alespoň co se následujícího období týče. Za rok 2007 skončilo Slovinské hospodaření dokonce v přebytku.

Pokud jde o dlouhodobou úroveň zadlužení státních institucí, mělo Slovinsko dobrou výchozí pozici. V roce 2006 činilo zadlužení Slovinska 27% DPH, v roce 2007 již pouze 23%, tedy 60% referenční hodnota není ani zdaleka ohrožena. Pokles státního zadlužení byl způsoben jednak růstem HDP, jednak přebytkem v hospodaření.

Kritérium stability měnového kurzu.

Toto kritérium je vyhodnocováno během "pobytu" národní měny v Evropském měnovém mechanismu EMR II. viz oddíl 4.2.3. Relativně stabilní kurz tolaru k euru umožnil Slovinsku vstup do EMR II. téměř okamžitě po vstupu do unie a sice 28. června 2004. Centrální parita byla stanovena na 239,64 tolarů za euro. Během pobytu slovinského tolaru v EMR II nedošlo k žádným výrazným odchylkám ani devalvaci centrální parity.

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

V referenčním období od dubna 2004 do března 2005 byla referenční hodnota kritéria 5,9% a slovinská hodnota 3,8%, tedy o více než dva procentní body méně. V současnosti (2/2009) je tato hodnota 4.87%, tedy o něco vyšší, ale stále pohodlně pod hodnotou kritéria.

Tab. 4. – Slovinsko - Plnění kritérií v době přijetí do EMU

Slovinsko	Inflace metodou HICP	Vládní deficit %HDP	Vládní dluh %HDP	Dlouhodobé úrokové sazby
2004	3,7	2,3	29,5	4,9
2005	2,5	1,8	29,9	3,7
2006*	2,3	1,9	29,4	3,8
Referenční hodnota	2,6	3,0	60,0	5,9

*) údaje za období sledované konvergenční zprávou ECB

6.2.2 Kypr

Kypr je ostrovní stát poznamenaný neshodami Řecka a Turecka, resp. rozpory mezi řeckými a tureckými obyvateli ostrova, které vyústily až po rozdělení země na Severokyperskou tureckou republiku a Republiku Kypr. Do EU v roce 2004 vstoupila jen Republika Kypr, které se pak o rok později než Slovinsku podařilo splnit i podmínky přijetí eura.

Euro bylo přijato k 1. lednu 2008 metodou velkého třesku, tedy od tohoto dne začaly být všechny hotovostní i bezhotovostní platby prováděny v euru. Původní měnou Republiky Kypr byla Kyperská libra, značená CYP. Převodní kurz byl určen na 1euro = 0.585274 CYP a přechodné období během kterého obchodníci přijímali obě měny souběžně, bylo stanoveno do 31. ledna 2008. Povinnost zobrazovat ceny jak v librách, tak také v euru trvala od 1. září 2007 do 31. září 2008.

Kritérium cenové stability

Konvergenční zpráva Evropské centrální banky z roku 2007, kdy bylo plnění konvergenčních kritérií na Kypru vyhodnocováno, činila referenční hodnota kritéria 3%. Kypr držel s výjimkou roku 2000 (4,9%) a 2003 (4%) svoji inflaci poměrně stabilně v nízkých hodnotách. Skokové zvýšení inflace v těchto letech bylo způsobeno zvýšením cen energií a potravin. V době vyhodnocování kritéria vykázal inflaci 2,2% a stabilní prognózy. Kritérium bylo tedy splněno s rezervou. V roce 2007 se pak inflace udržela na stejné míře, zatímco v roce 2008, podobně jako ve zbytku Evropy výrazněji stoupla a vykázala hodnotu 4,4%. Rok po přijetí eura už by Kypr toto kritérium nesplnil neboť referenční hodnota za rok 2008 je 4,1%

Kriterium udržitelnosti veřejných financí

V referenčním roce 2006 vykázal kyperský rozpočet deficit 1,5% HDP, což je dostatečně pod referenční tříprocentní hranicí. Historie tohoto ukazatele nevykazovala na Kypru s výjimkou roku 2003 (6,5%) nikterak dramatický vývoj a držela se mezi 2 až 4,5%.

Dlouhodobá zadluženost státních institucí na Kypru činila v době hodnocení 65,3% HDP, tedy referenční hodnotu překračovala. Tento ukazatel na Kypru dlouhodobě rostl z 54,4% za rok 1997 až na 70,3% za rok 2004. Od této doby začal Kypr poměr vládního zadlužení k HDP snižovat a to především díky změnám státního rozpočtu a růstu HDP.

Vzhledem k tomu, že odhady Evropské komise na rok 2007 byly v době vyhodnocování poměrně optimistické (vládní deficit byl odhadován na 1,4% a celkové dlouhodobé zadlužení na 61,5%), a také vzhledem k tomu, že kritérium celkového dlouhodobého zadlužení vládních organizací je porušováno v řadě zemí EU, nebyl důvod považovat kritérium za nesplnitelné. Realita v roce 2007 však předčila očekávání. Celkové zadlužení dle předpokladu kleslo a to dokonce na hodnotu 59,5, tedy oproti očekávání se kritérium podařilo splnit. Vládní hospodaření skončilo dokonce přebytkem ve výši 3,5%.

Kriterium stability měnového kurzu

Kyperská libra vstoupila do EMR II. rok po vstupu Kypru do EU, konkrétně 2. května 2005, referenční období trvalo do konce dubna 2007. Centrální parita byla stanovena na 0,585274 libry za euro. Od svého zapojení do EMR II vykazovala kyperská libra stabilní kurz k euro. K největší odchylce od kurzu došlo krátce po zapojení do směnného mechanismu, a to o 2,1% směrem nahoru (posílení libry). Kurz se po zbytek období držel o něco silnější než určená parita, nicméně vzhledem k tomu,

že flukтуаční pásmo systému je 15%, bylo kritérium splněno velmi dobře.

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

V referenčním období od dubna 2006 do března 2007 činila hodnota dlouhodobých úrokových sazeb z Kyperských vládních dluhopisů 4,2%, tedy o 2,2 procentního bodu méně než referenční hodnota kriteria. Kriterium tak bylo s rezervou splněno.

Tab. 5. – Kypr - plnění kritérií v době přijetí do EMU

Kypr	Inflace metodou HICP	Vládní deficit %HDP	Vládní dluh %HDP	Dlouhodobé úrokové sazby
2005	2,0	2,3	69,2	5,2
2006	2,2	1,5	65,3	4,1
2007*	2,0	1,4	61,5	4,2
Referenční hodnota	3,0	3,0	60,0	6,4

*) údaje za období sledované konvergenční zprávou ECB

6.2.3 Malta

Dalším státem, kterému se podařilo úspěšně projít sítím konvergenčních i jiných kritérií je Malta. Stalo se tak současně s Kyprem.

Euro zde vystřídalo maltskou liru (MTL) 1. ledna 2008, a to v převodním kurzu 1euro = 0.429300 MTL. Způsob zavedení byl opět metodou velkého třesku. Maltské liry byly u obchodníků přijímány ještě do konce ledna 2008. Do 30. června 2008 pak platila povinnost zobrazovat ceny v obou měnách.

Kritérium cenové stability

Referenčním obdobím pro kritéria cenové stability bylo pro Maltu období od dubna 2006 do března 2007. Maltská inflace za tuto dobu dosáhla hodnoty 2,2% tedy o 0,8 procentního bodu méně než hodnota kritéria. I předchozí vývoj napovídal, že Malta nebude mít se splněním kritéria žádné problémy. Od roku 1997, kdy zde inflace dosahovala 3,9%, tento ukazatel pozvolna klesá a od roku 2001 až do doby hodnocení kritéria se držel pod hranicí 3%, tedy pod referenční hodnotou. K porušení tohoto trendu došlo až u údaje za rok 2008. Za tento rok vykazala maltská ekonomika inflaci 4,7%, což je o 0,6 procentního bodu více než by za rok 2008 činila referenční hodnota kritéria.

Kritérium udržitelnosti veřejných financí

V referenčním roce 2006 byl deficit rozpočtu vládních institucí 2,6% HDP, tedy o 4 procentní body nižší než referenční hodnota kritéria. V minulosti deficit vládních institucí dosahoval podstatně vyšších hodnot. V letech 1998 a 2003 dokonce dosáhl deficit 9,9% HDP, po roce 2003 výrazně klesl. Malta udržela svůj schodek veřejných financí i za rok 2007, kdy činil 1,8% HDP

Druhá část kritéria, tzv. kritérium vládního dluhu, nebyla v době hodnocení,

podobně jako u Kypru, zcela splněna. Úroveň dlouhodobého zadlužení vládních institucí činila v referenčním období 65,5% HDP. Ukazatel státního dluhu na Maltě postupně rostl, a to až do roku 2004, kdy dosáhl hodnoty 75% HDP. Od roku 2004 však ukazatel výrazně klesá. Tento pokles je patrný především mezi lety 2005 a 2006, kdy poklesl o více než 6 procentních bodů. Tento pokles není způsoben pouze zvyšováním HDP, nýbrž také privatizací řady státních podniků. Prognózy Evropské komise v době přijetí počítaly s dalším, nyní již pozvolnějším poklesem dlouhodobého vládního zadlužení, takže kritérium bylo posléze uznáno. Poslední dostupné údaje za rok 2007 potvrzují tuto prognózu. Poměr dlouhodobého zadlužení vládních institucí za rok 2007 činil 62,2% HDP.

Kritérium stability měnového kurzu

Maltská lira se zúčastnila systému EMR II s účinností od 2. května 2005, kde setrvala standardní dva roky až do května 2007. Centrální parita byla stanovena na 0,429300 lir za euro a flukтуаční pásmo standardně na 15%. Během pobytu maltské liry v EMR II nedošlo k žádným výrazným odchylkám ani devalvace centrální parity.

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Během referenčního období od dubna 2006 do března 2007 dosáhly dlouhodobé úrokové sazby na Maltě 4,3% HDP, tedy o 2,1 procentního bodu méně než byla hodnota kritéria. Kritérium tak bylo splněno bez problémů. I nadále byl vývoj ukazatele bezpečně pod referenční hodnotou kritéria.

Tab. 6. – Malta - plnění kritérií v době přijetí do EMU

Malta	Inflace metodou HICP	Vládní deficit %HDP	Vládní dluh %HDP	Dlouhodobé úrokové sazby
2005	2,5	3,1	72,4	4,6
2006	2,6	2,6	66,5	4,3
2007*	2,0	2,1	65,9	4,3
Referenční hodnota	3,0	3,0	60,0	6,4

*) údaje za období sledované konvergenční zprávou ECB

6.2.4 Slovensko

Zatím posledním členem eurozóny se stalo od počátku roku 2009 Slovensko. Slovenská koruna se zapojila do EMR II v roce 2005 a 8. července 2008 získala od Evropské rady souhlas k přijetí eura od počátku roku 2009. Systém přijetí eura proběhl opět metodou velkého třesku. Obchodníci byli povinni přijímat jak slovenskou korunu, tak euro do 16.1.2009 a povinnost uvádět ceny v obou měnách platí od 8. srpna 2008 do 31 listopadu 2009. V dvojím uvádění cen mohou obchodníci dobrovolně pokračovat až do 30. června 2010. Euro nahradilo slovenskou korunu v kurzu 1 euro = 30.1260 SKK.

Kritérium cenové stability

Referenčním obdobím pro Slovensko bylo od dubna 2007 do března 2008, průměrná míra inflace počítaná podle harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) činila v tomto období 2,2%, tedy hluboko pod referenční hodnotou 3,2%. Tato referenční hodnota byla stanovena podle míry inflace měřené metodou HICP na Maltě (1,5 %), v Nizozemsku (1,7 %) a v Dánsku (2,0 %) a přičtením 1,5 procentního bodu. Splnění inflačního kritéria však nebylo pro Slovensko samozřejmostí. V minulosti se potykal s vysokou inflací, v roce 2000 dosáhla svého vrcholu na hodnotě 12,2% dva roky na to sice klesla ke 3,5%, ale v roce 2003 opět stoupla na 8,4%. Tyto výrazné výkyvy byly způsobeny několika vlnami deregulace cen a změnami sazeb nepřímých daní. Kritérium bylo splněno, avšak prognózy varují před dalším zvýšením inflace na Slovensku. Za rok 2008 byla inflace na Slovensku již 3,9%.

Kritérium udržitelnosti veřejných financí

Na Slovensko se v současné době vztahuje rozhodnutí rady o nadměrném schodku deficitu veřejných financí. V referenčním roce 2007 však Slovensko kritérium splnilo. Deficit vládních organizací dosáhl hodnoty 2,2%, tedy o osm desetin bodu

méně než je referenční hodnota kritéria. Na přelomu desetiletí byl vývoj deficitu na Slovensku značně kolísavý. V roce 2000 dokonce dosáhl hodnoty 12,2% HDP, což bylo způsobeno velkými náklady na restrukturalizaci bank. V následujících letech se však deficit postupně snižoval až pod hodnotu kritéria, které dosáhl v roce 2007 výsledkem 2,2%HDP.

Druhá část kritéria nepředstavovala pro Slovensko problém. Vládní dluh na Slovensku na konci devadesátých let překročil hodnotu 50% DHP a v referenčním roce 2007 dosahoval výše 29,4% HDP, tedy pohodlně pod šedesáti procentní hodnotu kritéria.

Kritérium stability měnového kurzu

Slovenská koruna se do EMR II. zapojila s účinností od 28. listopadu 2005. V mechanismu tedy setrvala až do 18. dubna 2008 což je déle, než je doporučené referenční období. Centrální parita byla určena na 38,4550 korun za euro a flukтуаční pásmo na standardních 15%. Slovenská koruna se však po svém začlenění do EMR II výrazně zhodnocovala a tak bylo rozhodnuto o zvýšení centrální parity o 8,5% na 35,4424 korun za euro. V dalším období koruna nadále postupně posilovala, až dosáhla odchylky 8,9% od nově určené parity.

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Od roku 2001 až do roku 2005 dlouhodobé úrokové míry na Slovensku klesaly. V roce 2005 sice došlo ke krátkodobému zvýšení, které odráželo vývoj v nových ekonomikách EU, ale díky znovu nabyté důvěře v trh a zrychlení hospodářského růstu se ukazatel rychle vrátil do normálu. V referenčním období od dubna 2007 do března 2008 splnilo Slovensko bez problémů hodnotu kritéria s rezervou dvou procentních bodu, kdy dlouhodobé úrokové sazby činily 4,5%.

Tab. 7. – Slovensko - plnění kritérií v době přijetí do EMU

Slovensko	Inflace metodou HICP	Vládní deficit %HDP	Vládní dluh %HDP	Dlouhodobé úrokové sazby
2006	4,3	3,6	30,4	4,6
2007	1,9	3,0	29,4	4,4
2008*	2,2	1,4	29,2	4,5
Referenční hodnota	3,2	3,0	60,0	6,5

*) údaje za období sledované konvergenční zprávou ECB

6.2 Nové členské země se statutem dočasné výjimky z přijetí eura

6.2.1 Bulharsko

Bulharsko je spolu s Rumunskem nejmladším členem evropské unie. Členským státem se stalo 1. ledna 2007. Bulharsko patří k ekonomicky slabším zemím, takže jej k přijetí eura čeká ještě poměrně dlouhá cesta. Stejně tak bulharské právní předpisy se prozatím s možností přijmout euro neslučují, ani bulharská národní banka není prozatím zcela nezávislá na státu, což je rovněž jedna z důležitých podmínek vstupu do eurozóny. Současným platidlem je bulharský lev značka BGN. Směnný kurz leva byl v roce 1999 navázán na německou marku, a to ve fixním kurzu 1:1. Když Německo přijalo v roce 2002 euro v kurzu 1 EUR = 1.95583 DEM, začal tento kurz platit i pro bulharský lev. Při svém vstupu do EU Bulharsko plánovalo přijetí eura od 1.1.2010. Tento termín je nereálný, neboť Bulharsko prozatím nevstoupilo do EMR II. Nejbližším reálným termínem pro vstup do eurozóny je tedy rok 2012 resp. 2013.

Kritérium cenové stability

Míra inflace měřená podle harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) činila za rok 2008 12% byla tedy výrazně nad tříprocentní referenční hodnotou.

Za tento rok je to po Litvě druhý nejhorší výsledek ze všech zemí EU. Inflace v Bulharsku však ne vždy dosahovala inflace tak vysokých hodnot. Např. za rok 1999 činila pouze 2,6%, poté ale začala rychle stoupat. V průměru se pak držela kolem 7,5% p.a. Prognózy očekávají postupné snížení inflace v příštím roce až na hodnoty kolem 6%, což je stále vysoko nad hodnotou kritéria

Kritérium udržitelnosti veřejných financí

S kritériem udržitelnosti veřejných financí je na tom Bulharsko o poznání lépe. Na Bulharsko se v současné době nevztahuje rozhodnutí Evropské Rady o nadměrném schodku veřejných financí. Za rok 2007 skončilo hospodaření veřejné správy dokonce přebytkem 0,1% HDP, tedy výrazně pod referenční 3% hodnotou. Předchozí vývoj byl rovněž bezpečně pod hodnotou kritéria, v roce 2006 byl přebytek dokonce 3%.

Pokud jde o dlouhodobou úroveň zadlužení státních institucí, má Bulharsko dobrou výchozí pozici. V roce 2007 činilo zadlužení Bulharska 18,2% HDP, tedy 60% referenční hodnota není ani zdaleka ohrožena. Vývoj zadlužení v posledních deseti letech stále klesal, a to ze 105% HDP v roce 1997 až na nyní odhadovaných 14% HDP za rok 2008. Pokles státního zadlužení je způsoben jednak výrazným růstem HDP, jednak přebytkem v hospodaření státních institucí.

Kritérium stability měnového kurzu

Jak již bylo řečeno, bulharský lev se neúčastní evropského mechanismu směnných kurzů EMR II, je však navázán na euro fixním kurzem 1 EUR = 1.95583 BGN. Bulharská vláda tak chtěla vyřešit hospodářskou krizi a hrozící hyperinflaci v devadesátých letech minulého století. Lev se po dobu tohoto opatření ani jednou od pomyslné centrální parity neodchýlil.

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Ve sledovaném období od dubna 2007 do března 2008 byla referenční hodnota

kritéria 6,4% a bulharská hodnota 4,7%, tedy téměř o dva procentní body méně. Od té doby však postupně stoupá a v současnosti (2/2009) dosahuje již hodnoty 7,9%. Pro výpočet současné referenční hodnoty bychom použili míru dlouhodobých úrokových sazeb ve třech členských zemích s nejnižší mírou inflace. Těmito zeměmi by v současnosti bylo Německo, Nizozemsko a Portugalsko. Průměrné dlouhodobé úrokové sazby v těchto zemích od března 2008 do února 2009 jsou 3,83, 4,18 a 4,54. Hodnota kritéria je průměrem těchto hodnot povýšeným o 2 procentní body. Momentálně by činila 6,185, z čehož vyplývá, že Bulharsko tedy kritérium neplní.

Tab. 8. – Bulharsko - plnění kritérií v letech 2006 - 2008

Bulharsko	Inflace metodou HICP	Vládní deficit %HDP	Vládní dluh %HDP	Dlouhodobé úrokové sazby
2006	7,4	- 3,0	22,7	4,1
2007	7,6	- 0,1	18,2	4,7
2008	12,0	- 3,2*	14,1*	5,7
Referenční hodnota	3,2	3,0	60,0	6,5

*) Odhad Evropské komise a národních bank

6.2.2 Česká Republika

Česká republika je považována mezi spíše euroskeptickou, s tím čímž souvisí menší zájem a nižší urputnost při plnění všech závazků spojených s přijetím eura. Nicméně přijetí jednotné měny je podle článku 109 Smlouvy o EU závazkem, který bude ČR muset dříve či později splnit. Česká vláda se chystá zveřejnit svůj plán přijetí eura v říjnu 2009. Česká koruna (CZK) prozatím nevstoupila do mechanismu EMR II a ani v příštím roce se s tímto vstupem nepočítá. Nejbližším možným termínem přijetí jednotné měny v ČR je tedy rok 2013. Kurz české koruny k euru se v současnosti (3/09) pohybuje okolo 27 CZK za euro.

Kritérium cenové stability

Ve sledovaném období od dubna 2007 do března 2008 činila průměrná míra inflace počítaná podle harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) 4,4%, referenční hodnotou 3,2% tedy o více než jeden procentní bod převyšovala. V předchozích letech však nebyla inflace v ČR na tak vysoké úrovni. Za rok 2003 zaznamenala česká ekonomika dokonce 0,1% deflaci. Dále se pak inflace vždy držela pod referenční hodnotou kterou překročila až ve výše zmíněném sledovaném období. Inflace pak dále rostla a za rok 2008 dosáhla dokonce na 6,3%. Prognózy pro rok 2009 počítají s návratem inflace k referenční hodnotě kritéria na 2,6 až 3,5%.

Kriterium udržitelnosti veřejných financí

Na Českou republiku se v současné době vztahuje rozhodnutí rady o nadměrném schodku deficitu veřejných financí. Za rok 2007 skončilo hospodaření veřejné správy schodkem 1% HDP, což je výrazně pod referenční 3% hodnotu. Kritérium i nařízení rady je tím plněno. V předchozích letech se schodek pohyboval mezi 3,0% HDP (2004) a 6,8% HDP (2002), tedy setrval nad hodnotou kritéria.

Pokud jde o dlouhodobou úroveň zadlužení státních institucí, má Česká republika dobrou výchozí pozici. V roce 2007 činilo zadlužení České republiky 28,9% HDP, tedy 60% referenční hodnota není ani zdaleka ohrožena. Vývoj zadlužení se v posledních deseti letech stále drží kolem 30% HDP. Prognózy počítají s udržení vládního deficitu pod 3% HDP i v roce 2009 a s mírným zvýšením celkového zadlužení opět k 30% HDP. Kritérium by tudíž mělo být plněno bez obtíží.

Kritérium stability měnového kurzu

Koruna není v mechanismu EMR II. S korunou se obchoduje v režimu pohyblivého směnného kurzu, který značně kolísá. Pokud by koruna vstoupila do EMR II v dubnu 2006 a setrvala něm do března 2008, byla by její největší odchylka od centrální parity směrem nahoru o 13,0% a směrem dolů o 0,9%. To je způsobeno především prudkým zhodnocení koruny v druhé polovině roku 2007. Koruna pak posílila až na svoje historické maximum koncem roku 2008, kdy se kurz dostal pod 24 CZK za euro.

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Ve sledovaném období od dubna 2007 do března 2008 byla referenční hodnota kritéria 6,4% a česká hodnota 4,5%, tedy o dva procentní body méně. Od té doby se dlouhodobá úroková sazba výrazně nezměnila. V současnosti (2/2009) dosahuje hodnoty 4,74%. Průměr za posledních 12 měsíců je pak 4,62%, opět hluboko pod výše vypočtenou referenční hodnotou 6,19%. Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb nepředstavuje pro ČR problém.

Tab. 9. – Česká republika - Plnění kritérií v letech 2006 - 2008

Česká republika	Inflace metodou HICP	Vládní deficit %HDP	Vládní dluh %HDP	Dlouhodobé úrokové sazby
2006	2,1	2,9	29,6	3,8
2007	3,0	2,7	28,9	4,5
2008	6,3	1,2*	28,1*	4,6
Referenční hodnota	3,2	3,0	60,0	6,5

*) Odhad Evropské komise a národních bank

6.2.3 Estonsko

Další zemí, která vstoupila do EU společně s ČR v roce 2004 je Estonsko. Estonsko stejně jako Slovinsko vstoupilo do systému EMR II již v roce 2004 s cílem přijmout euro co nejdříve. Doposud se však nepodařilo splnit všechny podmínky, takže platidlem v Estonsku zůstává estonská koruna (EEK). Její centrální parita k euru je rámci mechanismu EMR II je stanovena na 15,6466 EEK za euro.

Kritérium cenové stability

Ve sledovaném období od dubna 2007 do března 2008 činila průměrná míra inflace počítaná podle harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) 8,3%, referenční hodnotu 3,2% tedy vysoko převyšovala. Vývoj inflace v Estonsku setrvale klesal z 9,3% v roce 1997 až na 1,4% v roce 2003, od té doby ale rychle stoupá a to až na 10,6% za rok 2008. Prognózy pro rok 2009 počítají se snížením hodnoty k cca 6%, což je nicméně stále vysoko nad referenční hodnotou. Kritérium cenové stability může být tedy překážkou brzkého vstupu Estonska do EMU.

Kritérium udržitelnosti veřejných financí

S kritériem udržitelnosti veřejných financí je na tom Estonsko o poznání lépe. Na Estonsko se v současné době nevztahuje rozhodnutí Rady o nadměrném schodku deficitu veřejných financí. Za rok 2007 skončilo hospodaření veřejné správy přebytkem 2,8% HDP, tedy výrazně pod referenční hodnotu která dovoluje až tříprocentní schodek. S výjimkou roku 2009, kdy schodek dosáhl hodnoty 3,5% HDP, Estonsko v posledních 15ti letech hodnotu kriteria nikdy nepřekročilo. A od roku 2002 dokonce hospodaří v přebytku.

Pokud jde o dlouhodobou úroveň zadlužení státních institucí, má Estonsko rovněž výbornou výchozí pozici. V roce 2007 činilo zadlužení Estonska 3,5% HDP, tedy 60% referenční hodnota není ani zdaleka ohrožena. Vývoj zadlužení v posledních deseti letech stále postupně klesá. Kritérium udržitelnosti veřejných financí je v Estonsku plněno na výbornou.

Kritérium stability měnového kurzu

Estonská korunu byla už od roku 1992 vázána na německou marku, později pak na euro. Jak již bylo řečeno, estonská koruna se zapojila do mechanismu EMR II už v červnu 2004 a setrvává v něm až dodnes. Centrální parita byla zachována stejná jako předchozí fixní kurz estonské koruny k euru, a sice 15,6466 koruny za euro. Pokud vezmeme poslední dva roky, které by byly pro plnění kritéria rozhodující, kurz estonské koruny se od centrální parity ani v jednom případě neodklonil. Rozdíly krátkodobých úrokových měr a tříměsíční sazby EURIBOR byly až do dubna 2007 nevýrazné, poté se zvýšily z důvodu zvýšení averze k riziku, v současnosti opět klesají a pobyt Estonska v EMR II a tím pádem i plnění kritéria by bylo nejspíše vyhodnoceno jako úspěšné.

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Hodnocení tohoto kritéria je v případě Estonska obzvláště komplikované.

Estonsko má tu zvláštnost, že zde neexistuje trh dlouhodobých dluhových cenných papírů v estonských korunách. Rovněž například ve velkoobchodě se požívá většinou euro. Ukazatel dlouhodobých úrokových měr proto není z čeho vypočítat. Pro zjištění stavu konvergence se tedy musí použít jakási kombinace jiných ukazatelů jako je úvěrový rating země či jiné úrokové míry. Konvergenční zpráva ECB vydaná v roce 2008 hodnotí plnění kritéria Estonskem takto: *"Estonsko má v tomto ohledu s udržitelnou konvergencí jisté problémy. Výrazné signály, které by si vyžadovaly celkově negativní hodnocení, však v současnosti neexistují."* ^[24]

Tab. 10. – Estonsko - Plnění kritérií v letech 2006 - 2008

Estonsko	Inflace metodou HICP	Vládní deficit %HDP	Vládní dluh %HDP	Dlouhodobé úrokové sazby
2006	4,4	- 2,9	4,3	N/A
2007	6,7	- 2,7	3,5	N/A
2008	10,6	- 0,4*	3,4*	N/A
Referenční hodnota	3,2	3,0	60,0	6,5

*) Odhad Evropské komise a národních bank

6.2.4 Lotyšsko

Další pobaltskou zemí, která vstoupila do Evropské unie roce 2004 a má prozatímní výjimku z přijetí eura, je Lotyšsko. Lotyšsko se také již účastní mechanismu EMR II, a to od května 2005. Doposud se však nepodařilo splnit všechny podmínky, takže platidlem v Lotyšsku zůstává lotyšský lats, značka LVL. Jeho centrální parita k euru je stanovena na 0.702804 LVL za euro.

Kritérium cenové stability

V období od dubna 2007 do března 2008, na které se zaměřuje prozatím poslední konvergenční zpráva ECB z května 2008, činila průměrná míra inflace počítaná podle harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) 12,3%, referenční hodnotou 3,2% tedy vysoko převyšovala. Vývoj inflace v Lotyšsku setrvale klesal z 8,1% v roce 1997 až na 2,9% v roce 2003, od té doby ale rychle stoupá, a to až na 15,3% za rok 2008. Prognózy pro rok 2009 počítají se snížením hodnoty těsně pod dvoucifernou hodnotu což je nicméně stále vysoko nad referenční hodnotu. Vysoká inflace v Lotyšsku a pobaltských zemích vůbec byla způsobena přehřátím ekonomiky, k níž došlo v důsledku enormně velkého růstu HDP. Kritérium cenové stability může být proto překážkou brzkého vstupu Lotyšska do EMU.

Kritérium udržitelnosti veřejných financí

S kritériem udržitelnosti veřejných financí je na tom Lotyšsko o poznání lépe. Na Lotyšsko se v současné době nevztahuje rozhodnutí Rady o nadměrném schodku deficitu veřejných financí. Za rok 2007 skončilo hospodaření veřejné správy přebytkem 0,1% HDP, což je výrazně pod referenční hodnotou která povoluje až 3% schodek. S výjimkou roku 1999, kdy schodek dosáhl hodnoty 3,9% HDP, Lotyšsko v posledních 15ti letech hodnotu kritéria nikdy nepřekročilo. Saldo vládního hospodaření se v

Lotyšsku drží většinou blízko k nule.

Pokud jde o dlouhodobou úroveň zadlužení státních institucí, má Lotyšsko rovněž výbornou výchozí pozici. V roce 2007 činilo zadlužení Lotyšska 9,5% HDP, tedy 60% referenční hodnota není ani zdaleka ohrožena. Vývoj zadlužení od roku 2004, kdy dosahoval svého maxima 14,9%, HDP stále postupně klesá. Kritérium udržitelnosti veřejných financí je v Lotyšsku plněno.

Kritérium stability měnového kurzu

Lotyšský lats se zapojil do mechanismu EMR II s platností od 2. května 2005, a to se standardním 15% fluktuačním pásmem. Lotyšská vláda se však jednostranně zavázala dodržovat 1% fluktuační pásmo. Centrální parita byla stanovena na 0,702804 latsu za euro. Pokud vezmeme poslední dva roky, které by byly pro plnění kritéria rozhodující, kurz lotyšského latsu se od centrální parity ani v jednom případě neodklonil o více než 1%. Rozdíly krátkodobých úrokových měr a tříměsíční sazby EURIBOR byly až do dubna 2007 nevýrazné, poté se zvýšily z důvodu zvýšení averze k riziku, v současnosti opět klesají a pobyt Lotyšska v EMR II a tím pádem i plnění kritéria by bylo nejspíše vyhodnoceno jako úspěšné.

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Ve sledovaném období od dubna 2007 do března 2008 byla referenční hodnota kritéria 6,4% a Lotyšská hodnota 5,4%, tedy o jeden procentní body méně. Od té doby se tento ukazatel postupně zhoršoval a v současnosti (2/2009) dosahuje hodnoty 11,50%. Průměr za posledních 12 měsíců je pak 7,38% a aktuální výše vypočtenou referenční hodnotu 6,19% už překračuje. Údaj dokazuje, že trh je v Lotyšsku málo rozvinutý a dosažení dostatečné konvergence by mohlo být pro Lotyšsko problematické.

Tab. 11. – Lotyšsko - Plnění kritérií v letech 2006 - 2008

Lotyšsko	Inflace metodou HICP	Vládní deficit %HDP	Vládní dluh %HDP	Dlouhodobé úrokové sazby
2006	6,6	0,2	10,7	4,1
2007	10,1	- 0,1	9,5	5,4
2008	15,3	1,1*	10,0*	7,4
Referenční hodnota	3,2	3,0	60,0	6,5

*) Odhad Evropské komise a národních bank

6.2.5 Litva

Nejjihnější z pobaltských zemí je Litva, která má rovněž prozatím výjimku z přijetí eura. Litva stejně jako Estonsko nebo Slovinsko vstoupila do systému EMR II již v roce 2004 s cílem splnit všechny podmínky a přijmout euro společně se Slovinskem již od roku 2007. To se Litvě především v důsledku nedostatečné konvergence v oblasti cenové stability nepodařilo. Litevským platidlem tak zůstává litevský litas, značka LTL. Jeho centrální parita k euru je stanovena na 3,45280 LTL za euro.

Kritérium cenové stability

V období od dubna 2007 do března 2008, na které se zaměřuje konvergenční zpráva ECB, činila průměrná míra inflace počítaná podle harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) 7,4%, referenční hodnotu 3,2% tedy vysoko převyšovala. Vývoj inflace v Litvě setrvale klesal z 5,0% v roce 1998 až na zápornou hodnotu -1,1% v roce 2003, od té doby ale rychle stoupá, a to až na 11,1% za rok 2008. Prognózy pro rok 2009 počítají se snížením hodnoty na 5,8 až 7,2%, což je nicméně stále vysoko nad

referenční hodnotou. Vysoká inflace v Litvě a pobaltských zemích vůbec byla způsobena přehřátím ekonomiky, k níž došlo v důsledku enormně velkého růstu HDP a enormně nízké nezaměstnanosti, která výrazně zvýšila cenu práce. K roce 2006 kdy se Litva ucházela o přijetí eura, představovalo právě toto kritérium problém. Za referenční období Litva sice vykazala výrazně nižší hodnotu (2,7%), referenční hodnota však tehdy byla 2,6%. Překročení referenční hodnoty o jednu desetinu procentního bodu by bylo možná přehlédnutelné, ale prognózy předpovídaly další růst inflace, který se následně potvrdil.

Kritérium udržitelnosti veřejných financí

S kritériem udržitelnosti veřejných financí je na tom Litva stejně jako ostatní pobaltské země o poznání lépe. Na Litvu se v současné době nevztahuje rozhodnutí Rady o nadměrném schodku deficitu veřejných financí. Za rok 2007 skončilo hospodaření veřejné správy schodkem 1,2% HDP, tedy výrazně pod referenční 3,0% hodnotou. Odhad na rok 2008 je 1,7% HDP, což je stále pod hodnotou kritéria.

Pokud jde o dlouhodobou úroveň zadlužení státních institucí, má Litva rovněž velmi dobrou výchozí pozici. V roce 2007 činilo zadlužení Litvy 17,0% HDP, tedy 60% referenční hodnota není ani zdaleka ohrožena. Vývoj zadlužení od roku 2000, kdy dosahoval svého maxima (23,8% HDP), stále postupně klesá. Kritérium udržitelnosti veřejných financí je tedy v Litvě plněno.

Kritérium stability měnového kurz

V roce 1994 byl litevsky litas navázán na americký dolar, od roku 2002 pak na euro. Litva se hned po svém vstupu do unie zapojila do mechanismu EMR II. Centrální parita byla zachována stejná jako předchozí fixní kurz litevského litasu k euru, a sice 3,45280 litasu za euro se standardním flukтуаčním pásmem 15%. Pokud vezmeme poslední dva roky, které by byly pro plnění kritéria rozhodující, kurz litasu se od

centrální parity ani v jednom případě neodklonil. Rozdíly krátkodobých úrokových měr a tříměsíční sazby EURIBOR byly až do dubna 2007 nevýrazné, poté se zvýšily z důvodu zvýšení averze k riziku, v roce 2008 pak opět klesly. Plnění kritéria by tedy bylo vyhodnoceno jako úspěšné.

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Ve sledovaném období od dubna 2007 do března 2008 byla referenční hodnota kritéria 6,4% a litevská hodnota 4,6%, tedy o 1,8 procentního bodu méně. Od té doby tento ukazatel exponenciálně roste a v současnosti (2/2009) dosahuje hodnoty 14,50%. Průměr za posledních 12 měsíců je pak 7,21% a aktuální výše vypočtenou referenční hodnotu 6,19% už překračuje. Litva by tedy kritérium nesplnila.

Tab. 12. – Litva - Plnění kritérií v letech 2006 - 2008

Litva	Inflace metodou HICP	Vládní deficit %HDP	Vládní dluh %HDP	Dlouhodobé úrokové sazby
2006	3,8	0,4	18,0	4,1
2007	5,8	1,2	17,0	4,6
2008	11,1	1,7*	17,0*	7,2
Referenční hodnota	3,0	3,0	60,0	6,5

*) Odhad Evropské komise a národních bank

6.2.6 Maďarsko

Další zemí, která vstoupila do EU společně s ČR v roce 2004, je Maďarsko. Platidlem v Maďarsku je maďarský forint, zkratka HUF. Maďarsko se prozatím

neúčastní EMR II a ani v příštím roce se vstupem do tohoto mechanismu tímto nepočítá. Nejbližším reálným termínem přijetí jednotné měny v Maďarsku je tedy rok 2013.

Kritérium cenové stability

V období hodnoceném poslední konvergenční zprávou ECB, tedy od dubna 2007 do března 2008, průměrná míra inflace počítaná podle harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) činila 7,5%, referenční hodnotu 3,2% tedy výrazně převyšovala. V devadesátých letech byla inflace v Maďarsku až 35%. V roce 1997 dosahovala hodnoty 18,5%, a nadále pak klesala, a to až do roku 2005 na hodnotu 3,5%. Poté opět stoupala, a to až na 7,9% v roce 2007, v roce 2008 se snížila na 6%. Prognózy pro rok 2009 počítají se snížením blíže k referenční hodnotě kritéria, a to na 3,4 - 3,7%, v případě dalšího poklesu v následujících letech by pak Maďarsko mohlo kritérium splnit.

Kritérium udržitelnosti veřejných financí

Na Maďarsko se v současné době vztahuje rozhodnutí Rady o nadměrném schodku deficitu veřejných financí. Za rok 2007 skončilo hospodaření veřejné správy schodkem 5,5% HDP, tedy nad 3% referenční hodnotou. Kritérium i nařízení Rady tak stále není plněno. V předchozích letech se schodek pohyboval mezi 2,9% HDP (2000) a 9,8% HDP v roce 2006, tedy téměř neustále nad hodnotou kritéria. Maďarsko podle svého konvergenčního programu hodlá snížit inflaci pod úroveň kritéria do roku 2010.

Pokud jde o dlouhodobou úroveň zadlužení státních institucí, v roce 2007 činilo zadlužení Maďarska 65,8% HDP, tedy 60% referenční hodnota byla překročena. Vývoj zadlužení v posledních deseti letech kolísá kolem referenční hodnoty 60% HDP, minima dosáhl v roce 2005, kdy činil 52,2% HDP. Prognózy počítají s pomalým snižováním poměru zadlužení k HDP a s návratem k hodnotě kritéria v roce 2011.

Kritérium stability měnového kurzu

Forint není v mechanismu EMR II. Od 26. února 2008 se s forintem obchoduje v režimu pohyblivého směnného kurzu. Do té doby byl maďarský forint obchodován ve flukтуаčním 15% pásmu podobně jako by se EMR II účastnil. Centrální parita byla určena na 282,36 forintů za euro. Celkově se s forintem obchodovalo na výrazně silnější úrovni než byla centrální parita.

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Ve sledovaném období od dubna 2007 do března 2008 byla referenční hodnota kritéria 6,4% a maďarská hodnota pak 6,9 %, což je o pět desetin procentního bodu více. Od té doby dlouhodobá úroková sazba stále stoupá, v současnosti (2/2009) dosahuje hodnoty 10,65%. Průměr za posledních 12 měsíců je pak 8,63%, tedy poměrně vysoko nad výše vypočtenou současnou referenční hodnotou 6,19%. Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb proto není Maďarskem plněno.

Tab. 13. – Maďarsko -Plnění kritérií v letech 2006 - 2008

Maďarsko	Inflace metodou HICP	Vládní deficit %HDP	Vládní dluh %HDP	Dlouhodobé úrokové sazby
2006	4,0	9,3	65,6	7,4
2007	7,9	5,0	65,8	6,9
2008	6,0	4,0*	66,6*	8,6
Referenční hodnota	3,2	3,0	60,0	6,5

*) Odhad Evropské komise a národních bank

6.2.7 Polsko

Další země, která se zavázaná k přijetí jednotné měny, je Polsko. Polská vláda v roce 2008 zveřejnila svůj plán přijetí eura, podle kterého by měla v letošním roce vstoupit do mechanismu EMR II a v roce 2012 pak přijmout euro. Polsko však nakonec v roce 2009 do EMR II vstoupit nestihne a nejbližší reálný termín přijetí eura se tak posouvá na rok 2013. Kurz polského zlotého k euru se v současnosti (3/09) pohybuje okolo 4,6PLN za euro.

Kritérium cenové stability

Ve sledovaném období od dubna 2007 do března 2008 průměrná míra inflace počítaná podle harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) činila 3,2%, tedy stejně jako je referenční hodnota, kritérium by však zřejmě nebylo splněno z důvodu malé pravděpodobnosti udržitelnosti tohoto stavu. V devadesátých letech byla inflace v Polsku na dvouciferné úrovni, v roce 1997 dosahovala 15%, potom významně klesala až na hodnotu 0,7% v roce 2003. Od té doby se drží poblíž hodnoty kritéria, avšak za rok 2008 opět stoupla na 4,8. Prognózy pro rok 2009 počítají s přiblížením hodnoty k referenční hodnotě kritéria, a to na 3,3 až 4,2%.

Kriterium udržitelnosti veřejných financí

Na Polsko se v současné době vztahuje rozhodnutí Rady o nadměrném schodku deficitu veřejných financí. Za rok 2007 skončilo hospodaření veřejné správy schodkem 2,0% HDP, tedy výrazně pod referenční 3% hodnotou. Kritérium i nařízení Rady je tedy plněno. V předchozích letech se schodek pohyboval mezi 6,3% HDP (2003) a 2,0% HDP (2007), s výjimkou roku 2007 setrval schodek nad hodnotou kritéria. Podle

prognóz Evropské komise se má schodek v následujícím období opět zvýšit, kritérium by však překročit neměl.

Pokud jde o dlouhodobou úroveň zadlužení státních institucí, má Polsko poměrně dobrou výchozí pozici. V roce 2007 činilo zadlužení Polska 45,2% HDP, tedy 60% referenční hodnota není ohrožena. Vývoj zadlužení se v posledních deseti letech pohybuje mezi 36,8% HDP v roce 2000 a 47,8% HDP v roce 2006. Prognózy počítají s udržení vládního deficitu pod 3% HDP i v roce 2009 a s mírným snížením celkového zadlužení ke 40% HDP, kritérium by tedy mělo být plněno bez obtíží.

Kritérium stability měnového kurzu

Zlotý není v mechanismu EMR II. Podobně jako s českou korunou se i se zlotým obchoduje v režimu pohyblivého směnného kurzu, který značně kolísá. Pokud by zlotý vstoupil do EMR II v dubnu 2006 a setrval v něm do března 2008, byla by jeho největší odchylka od centrální parity směrem nahoru o 13,0% a směrem dolů o 4,8%. To je způsobeno především prudkým zhodnocení zlotého během roku 2007. Zlotý pak posílil až na svoje historické maximum na 3,2PLN za euro v srpnu 2008.

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Ve sledovaném období od dubna 2007 do března 2008 byla referenční hodnota kritéria 6,4% a polská hodnota 5,7%, kritérium by tedy bylo splněno. Od té doby se dlouhodobá úroková sazba výrazně nezměnila. V současnosti (2/2009) dosahuje hodnoty 5,97%. Průměr za posledních 12 měsíců je pak 6,06%, což je opět pod výše vypočtenou referenční hodnotou 6,19%. Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb je zatím plněno.

Tab. 14. – Polsko - Plnění kritérií v letech 2006 - 2008

Polsko	Inflace metodou HICP	Vládní deficit %HDP	Vládní dluh %HDP	Dlouhodobé úrokové sazby
2005	1,3	3,8	47,7	5,5
2006	2,6	2,0	44,9	5,7
2008	4,2	3,2*	40,0*	6,1
Referenční hodnota	3,0	3,0	60,0	6,5

*) Odhad Evropské komise a národních bank

6.2.8 Rumunsko

Rumunsko je spolu s Bulharskem nejmladším členem Evropské unie, členským státem se stalo 1. ledna 2007. Rumunsko patří k ekonomicky slabším zemím, tudíž jej k přijetí eura čeká ještě dlouhá cesta. Stejně tak rumunské právní předpisy se prozatím s možností přijmout euro neslučují. Současným platidlem je rumunský leu, značka RON. Rumunsko prozatím zveřejnilo jen předběžný termín přijetí eura, a sice rok 2014.

Kritérium cenové stability

Ve sledovaném období od dubna 2007 do března 2008 průměrná míra inflace počítaná podle harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP) činila 5,9%, referenční hodnotu 3,2% tedy poměrně výrazně převyšovala. Pozitivní je fakt, že inflace v Rumunsku v posledních deseti letech setrvale klesá. V devadesátých letech minulého století dosahovala až extrémních hodnot. Ze 154% v roce 1997 se snížila na 4,9% za rok 2007, za rok 2008 pak stoupla na 7,9%. Prognózy pro rok 2009 počítají s opětovným snížením hodnoty, a to až blízko k referenční hodnotě kritéria na cca 3,5%.

Kriterium udržitelnosti veřejných financí

S kritériem udržitelnosti veřejných financí je na tom Rumunsko podstatně lépe. Na Rumunsko se v současné době nevztahuje rozhodnutí Rady o nadměrném schodku deficitu veřejných financí. Za rok 2007 skončilo hospodaření veřejné správy schodkem o výši 2,5% HDP, tedy pod referenční 3% hodnotou. Předchozí vývoj se rovněž držel v relativně nízkých hodnotách. Maxima dosahoval schodek veřejných financí v letech 1997 a 1999 na hodnotě 4,5% HDP, naopak minima v letech 2004 a 2005 na hodnotě 1,2% HDP.

Pokud jde o dlouhodobou úroveň zadlužení státních institucí, má Rumunsko dobrou výchozí pozici. V roce 2007 činilo zadlužení Rumunska 12,9% HDP, tedy 60% referenční hodnota není ani zdaleka ohrožena. Vývoj zadlužení v posledních deseti letech kolísal mezi hodnotami 26% HDP v roce 2001 a 12,1 v roce 2006.

Kriterium stability měnového kurzu

Jak již bylo řečeno, rumunský leu se neúčastní evropského mechanismu směnných kurzů EMR II. Pokud by leu vstoupil do EMR II v dubnu 2006 a setrvala v něm do března 2008, byla jeho největší odchylka od centrální parity směrem nahoru o 10,8% a směrem dolů o 9,6%.

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Ve sledovaném období od dubna 2007 do března 2008 byla referenční hodnota kritéria 6,4% a rumunská hodnota 7,1%, referenční hodnotu tedy překračuje. Od té doby dále postupně stoupá a v současnosti (2/2009) dosahuje již hodnoty 8,42%. Průměr za posledních 12 měsíců je pak 7,97%. Aktuální hodnota kritéria vypočtená podle Německa, Nizozemska a Portugalska by dnes činila 6,185. Rumunsko tedy kritérium neplní.

Tab. 15. – Rumunsko - plnění kritérií v letech 2006 - 2008

Rumunsko	Inflace metodou HICP	Vládní deficit %HDP	Vládní dluh %HDP	Dlouhodobé úrokové sazby
2006	6,6	2,2	12,4	7,1
2007	4,9	2,6	12,9	7,1
2008	7,9	2,9*	13,6	8,0
Referenční hodnota	3,2	3,0	60,0	6,5

*) Odhad Evropské komise a národních bank

Tab. 16. – Srovnání zemí ucházejících se o vstup do EMU

Země	Inflace metodou HICP	Vládní deficit %HDP	Vládní dluh %HDP	Dlouhodobé úrokové sazby
Německo	1.5	-2.2	60.3	5.64
Nizozemí	1.9	-0.9	65.7	5.58
Irsko	1.3	2.4	53.6	6.27
Francie	1.3	-2.6	57.3	5.58
Belgie	1.5	-0.9	117.1	5.75
Finsko	1.2	1.7	48.2	5.96
Itálie	1.9	-2.8	109.2	6.86
Lucembursko	1.4	3.4	7.1	N/A
Portugalsko	1.9	3.4	52.1	6.36
Rakousko	1.2	-2.4	64.8	5.58
Řecko	3.7	3.7	103.2	5.3
Španělsko	1.9	3.2	59.3	6.4
Referenční hodnota	2,7	3,0	60,0	7,8

7. Optimální měnová oblast

Pokud by se země, které do EMU vstupují, chtěly chovat opravdu zodpovědně, měly by kromě konvergenčních kritérií stanovit také svá vlastní kritéria. Výchozím bodem pro tato státní kritéria by mohla být teorie optimálních měnových oblastí (OCA) jejímž zakladatelem je nositel Nobelovy ceny Robert A. Mundel. Teorie se zabývá otázkou, zda je v jisté geografické oblasti optimální nastolit jednotnou měnu.

"Klíčovým proniknutím do podstaty věci je to, že s velikostí oblasti roste užitečnost peněz, ale pokud se oblast stane příliš různorodou, tak se zvyšují náklady."

[7]

Z teorie OCA lze odvodit šest kritérií, která by mohla účelu výhodnosti vstupu do EMU posloužit. Jsou jimi mobilita pracovních sil, otevřenost obchodu, diversifikace produkce, fiskální transfery, jednotní priority a společný osud. Tato kritéria nejsou nijak přesněji formulována a v případě kritéria, posledního by byla formulace konkrétního kritéria i jeho hodnocení velmi obtížné. Jisté ale je že Evropa jako měnová oblast nesplňuje kritérium mobility pracovních sil a kritérium fiskálních transferů, kritérium jednotné priority je pak plněno jen částečně. Oblast Evropy tedy zdaleka není optimální měnovou oblastí a EMU je a bude vystavována asymetrickým šokům. V době, kdy byla konvergenční kritéria formulována, nebyl na teorii OCA brán zřetel. Vyjednávači se soustředili spíše na zachování rovnováhy mezi třemi světovými ekonomickými centry a na to, aby byla nová měna stejně silná jako německá marka. To se prozatím nedaří. Situace však není natolik kritická neboť fakt, že měnová unie již vznikla, podporuje postupnou optimalizaci celého území. Je tedy možné že se EMU v budoucnosti optimální měnovou oblastí stane. Nicméně podle teorie OCA je existence EMU rizikovou záležitostí.

8. Závěr

Ekonomická a měnová unie je výsledkem mnohaletých příprav. Její vznik stál zúčastněné země nemalé úsilí a náklady. V dobách, kdy EMU vznikala, existovaly tři možné scénáře její budoucnosti. Země Unie mohly v průběhu příprav usoudit, že vytvoření tak velkého projektu je nad jejich síly a celý jej zastavit. Pokud by se tak stalo před začátkem třetí fáze, tedy před vlastním zavedením eura, nejednalo by se o žádné fiasko. Zvýšení konvergence by bylo přínosné, i když by EMU nakonec nevznikla. Druhá vize budoucnosti, je trvalé zavedení EMU s jednotnou měnou euro tak, jak se tomu stalo. Podle této verze by se euro mělo stát silnou světovou měnou schopnou vyrovnat se americkému dolaru nebo japonskému jenu. Třetí možný osud eurozóny je krach jejím po vzniku. Následky takového krachu by byly pro Evropu katastrofální a mohly by vést až k mnohaleté ekonomické krizi. Státy, které se EMU účastní, všeobecně počítají s druhou možností. Euro se sice stalo silnou světovou měnou, ale ono dohnání a předstížení amerického dolaru nebo japonského jenu se stále nekoná, a ani nic nenaznačuje tomu, že by se tak v blízké budoucnosti mohlo stát. Velkou zkouškou pro euro jistě bude současná světová hospodářská krize. A bude bezpochyby zajímavé sledovat, jak si nové členské státy, které již euro přijaly, pod vedením evropské centrální banky povedou.

Evropa tedy určitě není optimální měnovou oblastí a fakt, že v této oblasti vznikla měnová unie, klade ještě větší důraz na konvergenční kritéria. EMU potřebuje přijmout nové země, už jen proto, že tyto mohou dát měnové unii díky svému rychlejšímu ekonomickému růstu potřebný impuls k znovunastartování růstu cele unie. Důležitost konvergenčních kritérií spočívá především ve zmírnění oněch ekonomických nerovností mezi evropskými zeměmi a k minimalizaci rizika výskytu asymetrických šoků. Konvergenční kritéria jsou sice dobrým a nezbytným nástrojem, mají však několik zásadních nedostatků. Tím prvním je jejich obsažnost. K tomu, aby se konvergence zemí unie alespoň přiblížila jejímu vzoru - Spojným státům, 4 konvergenční kritéria zdaleka nestačí. V kritériích by musely být postiženy rovněž

všechny prvky ekonomické sladěnosti jako je trh práce, finanční sektor, oblast veřejných financí a mnoho dalších ekonomických ukazatelů jako je například velikost a růst DHP. Nepoměrně lepší pozici pro měnovou unii by také umožnil vznik politické unie, nikoli jen unie hospodářské.

Konvergenční kritéria, tak jak jsou formulována, lze tedy považovat za nedostatečná. Na druhou stranu státy, které do unie vstupují, je přesto mnohdy nejsou schopny splnit. Tím se dostáváme k druhému velkému problému konvergenčních kritérií, a sice důslednému vyžadování jejich dodržování. Státy, které do unie vstupují, jsou sice většinou schopny v době, kdy je plnění kritérií hodnoceno, dočasně přizpůsobit své ekonomické ukazatele, ale o udržitelnosti, která je v každém kritériu doslovně zmíněna, už nemůže být řeč. To se týká jak nových, tak i původních členských států. U starých členů měnové unie je to patrné především u fiskálního kritéria, které se všichni členové EMU zavázali v paktu stability a růstu plnit po celou dobu své účasti v EMU. Pakt porušují nejen země, které jsou za to nelichotivě označovány zkratkou PIGs tedy Portugalsko, Itálie a Řecko, ale například i Francie, a to vše beztrestně, za tichého přihlížení Evropské komise.

Co se týče nových zemí EU a jejich plnění konvergenčních kritérií, Slovinsko, Kypr, Malta a Slovensko již kritéria splnily a své národní měny tak již nahradily eurem. Přijetí eura v těchto zemích vždy znamenalo velkou událost, důvod k oslavám a následnou konfrontaci s realitou, která mnohdy přinesla jen rozpaky. Nicméně všechny tyto země hodnotí svůj vstup do eurozóny jako úspěšný. Zbývající nové země mají více či méně ambiciózní plány, kdy euro přijmout. Vzhledem k světové hospodářské krizi, která klade velké nároky především na státní rozpočty, je pravděpodobné, že k dalšímu rozšíření počínaje rokem 2010 nedojde, ačkoli konvergenční programy některých zemí právě s tímto datem původně počítaly. Pokud porovnáme plány, které tyto země ohledně vstupu do eurozóny mají, zjistíme, že paradoxně ty země, které v současnosti plní konvergenční kritéria nejlépe, počítají s přijetím eura později než země, které se k splnění kritérií prozatím ani nepřiblížily. To dokazuje, že vstup do eurozóny je více politickou záležitostí než věcí splnění kritérií, nebo známkou vyspělosti země. Lze říci,

že země jako Česká republika nebo Polsko si v otázce přijetí eura počínají zodpovědněji. Nejenom že získají čas k dosažení větší konvergence a ekonomické sladění s eurozónou, ale získají rovněž cenné zkušenosti od zemí, které euro přijaly dříve.

9. Použitá literatura

- [1] CIHELOVÁ, E., KŘÍŽOVÁ, J., KUNEŠOVÁ, H. MARTINČÍK, D.: Světová ekonomika, nové jevy a perspektivy, C.H.Beck, 2001, ISBN 80-7261-016-3
- [2] CIHELOVÁ, E.: Vnější ekonomické vztahy EU, C.H.Beck, Praha, 2003, ISBN 80-239-0420-5
- [3] FIALA, P., PITROVÁ, M.: Evropská unie, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, ISBN 80-85780-98-4
- [4] HAD, M., URBAN, L.: První pilíř EU, MZV ČR, Praha, 2000, ISBN 80-85864-88-6
- [5] URBAN, L.: Evropský vnitřní trh a příprava ČR na začlenění, Linde, Praha, 2003, ISBN 80-7201-330-0
- [6] ZAHRADNÍK, P.: Vstup do EU – přínosy a náklady konvergence, C.H.Beck, Praha, 2003, ISBN 80-7179-472-4
- [7] BALDWIN, R., WYPLOSZ, Ch.: Ekonomie evropské integrace, Grada, 2008, ISBN 978-80-247-1807-1

10. Ostatní zdroje

- [8] Česká národní banka: Česká republika a euro – návrh strategie přistoupení, 2002
- [9] Česká národní banka: Kurzový mechanismus ERM II a kurzové konvergenční kritérium, materiál k informaci pro vládu ČR, 2003
- [10] Česká národní banka: Přehled úkolů v oblasti působení ČNB a nástin dalších úkolů v souvislosti se zavedením eura v ČR
- [11] Česká národní banka: Strategie přistoupení České republiky k eurozóně, společný dokument vlády ČR a ČNB
- [12] Česká národní banka: Vstup ČR do EU a centrální banka, 2005
- [13] Doubek J.: Integrační proces ČR do EMU, bakalářská práce na PEF ČZU, 2005
- [14] Konvergenční program České republiky 2005
- [15] Ministerstvo financí ČR, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Česká národní banka: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou, 2005

- [16] Ministerstvo financí ČR, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Česká národní banka: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou, 2006
- [17] KLAUS V.: ČR chybí vlastní podmínky výhodnosti vstupu do EMU, 2005, dostupné z <http://www.euroskop.cz/38/3869/clanek/klaus-cr-chybi-vlastni-podminky-vyhodnosti-vstupu-do-emu/>
- [18] KLAUS V.: Může společná evropská měna přežít?, Zkrácená verze řeči přednesené ve Vídni 24. listopadu. 2005
- [19] Žáková, L.: Zavedení euro měny a vstup ČR do EMU, bakalářská práce na PEF ČZU, 2005
- [20] Banka Slovenije, Price Stability Report, říjen 2008, ISSN 1855-1424
- [21] Banka Slovenije, Monthly Bulentine, říjen 2008, ISSN 1318-0770
- [22] IMAD, Slovenian Economic Mirror, říjen 2008, ISSN 1318-3826
- [23] European Central Bank, Convergence Report 5/2006, ISSN 1725-9525
- [24] European Central Bank, Convergence Report 5/2007, ISSN 1726-9525
- [25] European Central Bank, Convergence Report 5/2008, ISSN 1725-9525
- [26] Česká národní banka, <http://www.cnb.cz>
- [27] Český statistický úřad, <http://www.czsu.cz>
- [28] Evropská centrální banka, <http://www.ecb.int>
- [29] Euroactiv, <http://www.euroactiv.cz>
- [30] Europa.eu, <http://europa.eu>
- [31] Euroskop, <http://www.euroskop.cz>
- [32] Kurzy.cz, <http://www.kurzy.cz>
- [33] Měšec.cz, <http://www.mesec.cz/>
- [34] European Commission, <http://ec.europa.eu/i>
- [35] Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
- [36] Wikipedia, <http://commons.wikimedia.org/>

11. Seznam tabulek

Tab. 1. - Ukončení platnosti a přepočítací kurzy původních 12-ti členů měnové unie

Tab. 2. Plnění konvergenčních kritérií v době vstupu do EMU

Tab. 3. - Přepočítací kurzy nových členů měnové unie

Tab. 4. - Slovinsko - Plnění kritérií v době přijetí do EMU

Tab. 5. - Kypr - plnění kritérií v době přijetí do EMU

Tab. 6. - Malta - plnění kritérií v době přijetí do EMU

Tab. 7. - Slovensko - plnění kritérií v době přijetí do EMU

Tab. 8. - Bulharsko - plnění kritérií v letech 2006 - 2008

Tab. 9. - Česká republika - Plnění kritérií v letech 2006 - 2008

Tab. 10. - Estonsko - Plnění kritérií v letech 2006 - 2008

Tab. 11. - Lotyšsko - Plnění kritérií v letech 2006 - 2008

Tab. 12. - Litva - Plnění kritérií v letech 2006 - 2008

Tab. 13. - Maďarsko - Plnění kritérií v letech 2006 - 2008

Tab. 14. - Polsko - Plnění kritérií v letech 2006 - 2008

Tab. 15. - Rumunsko - plnění kritérií v letech 2006 - 2008

Tab. 16. - Srovnání zemí ucházejících se o vstup do EMU

11. Seznam příloh

Příloha 1: Mapa EMU

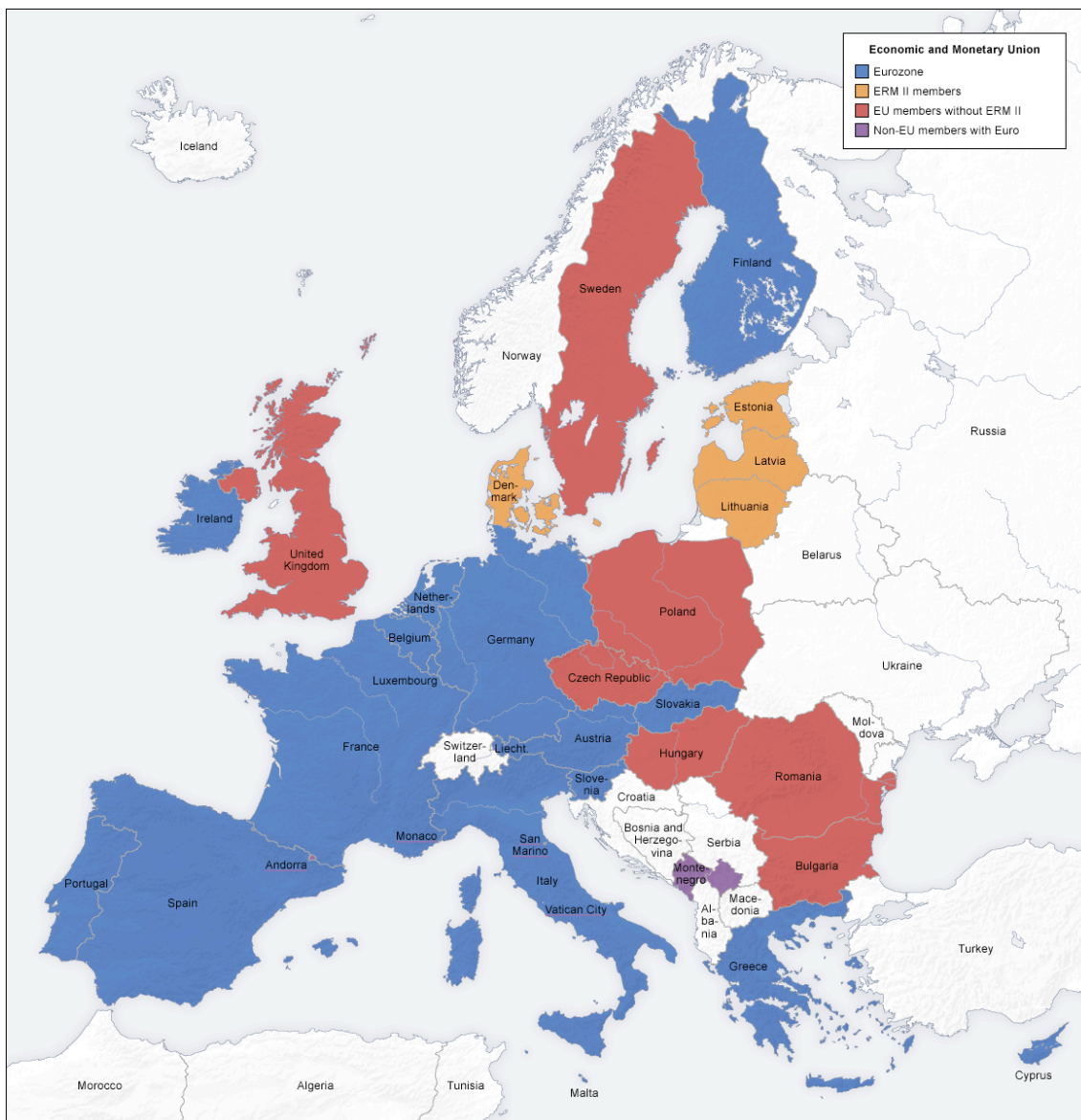
Příloha 2: Míra Inflace dle HICP

Příloha 3: Deficit vládních institucí

Příloha 4: Vládní dluh

Příloha 5: Dlouhodobé úrokové sazby

Příloha 1: Mapa EMU

[36]

Příloha 2: Míra inflace dle HICP

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
European Union	1.7 ^(e)	1.3	1.2	1.9	2.2	2.1	2.0	2.0	2.2	2.2	2.3	3.7
Euro area	1.6 ^(e)	1.1	1.1	2.1	2.3	2.2	2.1	2.1	2.2	2.2	2.1	3.3
Belgium	1.5	0.9	1.1	2.7	2.4	1.6	1.5	1.9	2.5	2.3	1.8	4.5
Bulgaria	:	18.7	2.6	10.3	7.4	5.8	2.3	6.1	6.0	7.4	7.6	12.0
Czech Republic	8.0	9.7	1.8	3.9	4.5	1.4	-0.1	2.6	1.6	2.1	3.0	6.3
Denmark	2.0	1.3	2.1	2.7	2.3	2.4	2.0	0.9	1.7	1.9	1.7	3.6
Germany	1.5	0.6	0.6	1.4	1.9	1.4	1.0	1.8	1.9	1.8	2.3	2.8
Estonia	9.3	8.8	3.1	3.9	5.6	3.6	1.4	3.0	4.1	4.4	6.7	10.6
Ireland	1.3 ^(e)	2.1	2.5	5.3	4.0	4.7	4.0	2.3	2.2	2.7	2.9	3.1
Greece	5.4	4.5	2.1	2.9	3.7	3.9	3.4	3.0	3.5	3.3	3.0	4.2
Spain	1.9	1.8	2.2	3.5	2.8	3.6	3.1	3.1	3.4	3.6	2.8	4.1
France	1.3	0.7	0.6	1.8	1.8	1.9	2.2	2.3	1.9	1.9	1.6	3.2
Italy	1.9	2.0	1.7	2.6	2.3	2.6	2.8	2.3	2.2	2.2	2.0	3.5
Cyprus	3.3	2.3	1.1	4.9	2.0	2.8	4.0	1.9	2.0	2.2	2.2	4.4
Latvia	8.1	4.3	2.1	2.6	2.5	2.0	2.9	6.2	6.9	6.6	10.1	15.3
Lithuania	10.3	5.4	1.5	1.1	1.6	0.3	-1.1	1.2	2.7	3.8	5.8	11.1
Luxembourg	1.4	1.0	1.0	3.8	2.4	2.1	2.5	3.2	3.8	3.0	2.7	4.1
Hungary	18.5 _(i)	14.2 _(i)	10.0 _(i)	10.0 _(i)	9.1 ⁽ⁱ⁾	5.2	4.7	6.8	3.5	4.0	7.9	6.0
Malta	3.9	3.7	2.3	3.0	2.5	2.6	1.9	2.7	2.5	2.6	0.7	4.7
Netherlands	1.9	1.8	2.0	2.3	5.1	3.9	2.2	1.4	1.5	1.7	1.6	2.2
Austria	1.2	0.8	0.5	2.0	2.3	1.7	1.3	2.0	2.1	1.7	2.2	3.2
Poland	15.0 _(ei)	11.8 _(ei)	7.2 _(ei)	10.1	5.3	1.9	0.7	3.6	2.2	1.3	2.6	4.2
Portugal	1.9	2.2	2.2	2.8	4.4	3.7	3.3	2.5	2.1	3.0	2.4	2.7
Romania	154.8 _(i)	59.1 _(i)	45.8 _(i)	45.7 _(i)	34.5 _(i)	22.5 _(i)	15.3 _(i)	11.9 _(i)	9.1 ⁽ⁱ⁾	6.6	4.9	7.9
Slovenia	8.3	7.9	6.1	8.9	8.6	7.5	5.7	3.7	2.5	2.5	3.8	5.5
Slovakia	6.0	6.7	10.4	12.2	7.2	3.5	8.4	7.5	2.8	4.3	1.9	3.9
Finland	1.2	1.3	1.3	2.9	2.7	2.0	1.3	0.1	0.8	1.3	1.6	3.9
Sweden	1.8	1.0	0.5	1.3	2.7	1.9	2.3	1.0	0.8	1.5	1.7	3.3
United Kingdom	1.8	1.6	1.3	0.8	1.2	1.3	1.4	1.3	2.1	2.3	2.3	3.6
Norway	2.6	2.0	2.1	3.0	2.7	0.8	2.0	0.6	1.5	2.5	0.7	3.4

: =Not available e=Estimated value i=See explanatory text

[35]

Příloha 3: Deficit vládních institucí

	1 997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2 007
EU (27 countries)	-2.6	-1.9	-1.0	0.6	-1.4	-2.5	-3.1	-2.9	-2.4	-1.4	-0.9
EU (25 countries)	-2.6	-1.9	-0.9	0.6	-1.4	-2.5	-3.1	-2.9	-2.5	-1.4	-0.8
EU (15 countries)	-2.6	-1.8	-0.8	0.8	-1.2	-2.3	-3.0	-2.8	-2.4	-1.3	-0.8
Euro area	-2.7	-2.2	-1.3	0.1	-1.8	-2.5	-3.1	-2.9	-2.5	-1.3	-0.6
Euro area (15 countries)	-2.7	-2.3	-1.4	0.0	-1.8	-2.5	-3.1	-2.9	-2.5	-1.3	-0.6
Euro area (13 countries)	-2.7	-2.3	-1.4	0.0	-1.8	-2.5	-3.1	-2.9	-2.5	-1.3	-0.6
Euro area (12 countries)	-2.7	-2.3	-1.4	0.0	-1.8	-2.5	-3.1	-2.9	-2.5	-1.3	-0.6
Belgium	-2.2	-0.9	-0.6	0.0	0.5	0.0	-0.1	-0.2	-2.6	0.3	-0.3
Bulgaria	:	:	:	:	:	-0.8	-0.3	1.6	1.9	3.0	0.1
Czech Republic	-3.8	-5.0	-3.7	-3.7	-5.7	-6.8	-6.6	-3.0	-3.6	-2.7	-1.0
Denmark	-0.5	0.1	1.5	2.4	1.5	0.3	0.1	2.0	5.2	5.1	4.9
Germany	-2.6	-2.2	-1.5	1.3	-2.8	-3.7	-4.0	-3.8	-3.3	-1.5	-0.2
Estonia	2.2	-0.7	-3.5	-0.2	-0.1	0.3	1.7	1.7	1.5	2.9	2.7
Ireland	1.1	2.4	2.7	4.7	0.9	-0.4	0.4	1.4	1.7	3.0	0.2
Greece	:	:	:	-3.7	-4.5	-4.7	-5.7	-7.5	-5.1	-2.8	-3.5
Spain	-3.4	-3.2	-1.4	-1.0	-0.6	-0.5	-0.2	-0.3	1.0	2.0	2.2
France	-3.3	-2.6	-1.8	-1.5	-1.5	-3.1	-4.1	-3.6	-2.9	-2.4	-2.7
Italy	-2.7	-2.8	-1.7	-0.8	-3.1	-2.9	-3.5	-3.5	-4.3	-3.4	-1.6
Cyprus	:	-4.1	-4.3	-2.3	-2.2	-4.4	-6.5	-4.1	-2.4	-1.2	3.5
Latvia	1.2	0.0	-3.9	-2.8	-2.1	-2.3	-1.6	-1.0	-0.4	-0.2	0.1
Lithuania	-11.9	-3.1	-2.8	-3.2	-3.6	-1.9	-1.3	-1.5	-0.5	-0.4	-1.2
Luxembourg	3.7	3.4	3.4	6.0	6.1	2.1	0.5	-1.2	-0.1	1.3	3.2
Hungary	-6.2	-8.2	-5.5	-2.9	-4.0	-8.9	-7.2	-6.4	-7.8	-9.3	-5.0
Malta	-7.7	-9.9	-7.7	-6.2	-6.4	-5.5	-9.9	-4.7	-2.8	-2.3	-1.8
Netherlands	-1.2	-0.9	0.4	2.0	-0.2	-2.1	-3.1	-1.7	-0.3	0.6	0.3
Austria	-1.8	-2.4	-2.3	-1.7	0.0	-0.7	-1.4	-4.4	-1.5	-1.5	-0.4
Poland	-4.6	-4.3	-2.3	-3.0	-5.1	-5.0	-6.3	-5.7	-4.3	-3.8	-2.0
Portugal	-3.5	-3.4	-2.8	-2.9	-4.3	-2.8	-2.9	-3.4	-6.1	-3.9	-2.6
Romania	-4.5	-3.2	-4.5	-4.4	-3.5	-2.0	-1.5	-1.2	-1.2	-2.2	-2.6
Slovenia	-2.4	-2.5	-3.1	-3.7	-4.0	-2.5	-2.7	-2.2	-1.4	-1.2	0.5
Slovakia	-6.3	-5.3	-7.4	-12.3	-6.5	-8.2	-2.7	-2.3	-2.8	-3.5	-1.9
Finland	-1.2	1.7	1.6	6.9	5.0	4.1	2.6	2.4	2.9	4.1	5.3
Sweden	-1.5	1.1	1.3	3.7	1.6	-1.2	-0.9	0.8	2.4	2.3	3.6
United Kingdom	-2.2	-0.1	0.9	3.6	0.5	-2.0	-3.3	-3.4	-3.4	-2.7	-2.8
Croatia	:	:	:	:	:	-4.1	-4.5	-4.3	-4.0	-2.4	-1.6
Macedonia, the former Yugoslav Republic of	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Turkey	:	:	:	:	-33.0	-12.9	-11.3	-4.5	-0.6	-0.1	-1.2
Iceland	-0.0	0.5	2.4	2.5	0.2	-0.4	-1.6	0.1	:	:	:
Norway	:	:	:	:	13.5	9.3	7.3	11.1	15.1	18.5	17.4
Switzerland	-1.5	0.0	-0.8	0.9	-0.3	-0.8	:	:	:	:	:
United States	-0.8	0.4	0.9	1.6	-0.4	-3.8	-4.6	-4.4	:	:	:
Japan	-3.8	-5.5	-7.2	-7.5	-6.1	-7.9	-7.7	-6.5	:	:	:
Canada	0.2	0.1	1.6	2.9	1.1	0.3	0.6	1.1	:	:	:

:=Not available

[35]

Příloha 4: Vládní dluh

	1 997	19 98	19 99	2 000	2 001	2 002	2 003	2 004	2 005	2 006	2 007
EU (27 countries)	-2.6	-	-	0.6	-1.4	-2.5	-3.1	-2.9	-2.4	-1.4	-0.9
		1.9	1.0								
EU (25 countries)	-2.6	-	-	0.6	-1.4	-2.5	-3.1	-2.9	-2.5	-1.4	-0.8
		1.9	0.9								
EU (15 countries)	-2.6	-	-	0.8	-1.2	-2.3	-3.0	-2.8	-2.4	-1.3	-0.8
		1.8	0.8								
Euro area	-2.7	-	-	0.1	-1.8	-2.5	-3.1	-2.9	-2.5	-1.3	-0.6
		2.2	1.3								
Euro area (15 countries)	-2.7	-	-	0.0	-1.8	-2.5	-3.1	-2.9	-2.5	-1.3	-0.6
		2.3	1.4								
Euro area (13 countries)	-2.7	-	-	0.0	-1.8	-2.5	-3.1	-2.9	-2.5	-1.3	-0.6
		2.3	1.4								
Euro area (12 countries)	-2.7	-	-	0.0	-1.8	-2.5	-3.1	-2.9	-2.5	-1.3	-0.6
		2.3	1.4								
Belgium	-2.2	-	-	0.0	0.5	0.0	-0.1	-0.2	-2.6	0.3	-0.3
		0.9	0.6								
Bulgaria	:	:	:	:	:	-0.8	-0.3	1.6	1.9	3.0	0.1
Czech Republic	-3.8	-	-	-3.7	-5.7	-6.8	-6.6	-3.0	-3.6	-2.7	-1.0
		5.0	3.7								
Denmark	-0.5	0.1	1.5	2.4	1.5	0.3	0.1	2.0	5.2	5.1	4.9
Germany	-2.6	-	-	1.3	-2.8	-3.7	-4.0	-3.8	-3.3	-1.5	-0.2
		2.2	1.5								
Estonia	2.2	-	-	-0.2	-0.1	0.3	1.7	1.7	1.5	2.9	2.7
		0.7	3.5								
Ireland	1.1	2.4	2.7	4.7	0.9	-0.4	0.4	1.4	1.7	3.0	0.2
Greece	:	:	:	-3.7	-4.5	-4.7	-5.7	-7.5	-5.1	-2.8	-3.5
Spain	-3.4	-	-	-1.0	-0.6	-0.5	-0.2	-0.3	1.0	2.0	2.2
		3.2	1.4								
France	-3.3	-	-	-1.5	-1.5	-3.1	-4.1	-3.6	-2.9	-2.4	-2.7
		2.6	1.8								
Italy	-2.7	-	-	-0.8	-3.1	-2.9	-3.5	-3.5	-4.3	-3.4	-1.6
		2.8	1.7								
Cyprus	:	-	-	-2.3	-2.2	-4.4	-6.5	-4.1	-2.4	-1.2	3.5
		4.1	4.3								
Latvia	1.2	0.0	-	-2.8	-2.1	-2.3	-1.6	-1.0	-0.4	-0.2	0.1
			3.9								
Lithuania	-11.9	-	-	-3.2	-3.6	-1.9	-1.3	-1.5	-0.5	-0.4	-1.2
		3.1	2.8								
Luxembourg	3.7	3.4	3.4	6.0	6.1	2.1	0.5	-1.2	-0.1	1.3	3.2
Hungary	-6.2	-	-	-2.9	-4.0	-8.9	-7.2	-6.4	-7.8	-9.3	-5.0
		8.2	5.5								
Malta	-7.7	-	-	-6.2	-6.4	-5.5	-9.9	-4.7	-2.8	-2.3	-1.8
		9.9	7.7								
Netherlands	-1.2	-	0.4	2.0	-0.2	-2.1	-3.1	-1.7	-0.3	0.6	0.3
		0.9									
Austria	-1.8	-	-	-1.7	0.0	-0.7	-1.4	-4.4	-1.5	-1.5	-0.4
		2.4	2.3								
Poland	-4.6	-	-	-3.0	-5.1	-5.0	-6.3	-5.7	-4.3	-3.8	-2.0
		4.3	2.3								
Portugal	-3.5	-	-	-2.9	-4.3	-2.8	-2.9	-3.4	-6.1	-3.9	-2.6
		3.4	2.8								
Romania	-4.5	-	-	-4.4	-3.5	-2.0	-1.5	-1.2	-1.2	-2.2	-2.6
		3.2	4.5								
Slovenia	-2.4	-	-	-3.7	-4.0	-2.5	-2.7	-2.2	-1.4	-1.2	0.5
		2.5	3.1								
Slovakia	-6.3	-	-	-12.3	-6.5	-8.2	-2.7	-2.3	-2.8	-3.5	-1.9
		5.3	7.4								
Finland	-1.2	1.7	1.6	6.9	5.0	4.1	2.6	2.4	2.9	4.1	5.3
Sweden	-1.5	1.1	1.3	3.7	1.6	-1.2	-0.9	0.8	2.4	2.3	3.6

	0.1										
Croatia	:	:	:	:	:	-4.1	-4.5	-4.3	-4.0	-2.4	-1.6
Macedonia, the former Yugoslav Republic of	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Turkey	:	:	:	:	-33.0	-12.9	-11.3	-4.5	-0.6	-0.1	-1.2
Iceland	-0.0	0.5	2.4	2.5	0.2	-0.4	-1.6	0.1	:	:	:
Norway	:	:	:	:	13.5	9.3	7.3	11.1	15.1	18.5	17.4
Switzerland	-1.5	0.0	-	0.9	-0.3	-0.8	:	:	:	:	:
			0.8								
United States	-0.8	0.4	0.9	1.6	-0.4	-3.8	-4.6	-4.4	:	:	:
Japan	-3.8	-	-	-7.5	-6.1	-7.9	-7.7	-6.5	:	:	:
		5.5	7.2								
Canada	0.2	0.1	1.6	2.9	1.1	0.3	0.6	1.1	:	:	:

:=Not available

[35]

Příloha 5: Dlouhodobé úrokové sazby

	VI/08	VII/08	VIII/08	IX/08	X/08	XI/08	XII/08	I/09	II/09
Euro area									
Belgium	4,84	4,85	4,58	4,56	4,46	4,26	3,87	4,13	4,24
Germany	4,52	4,49	4,2	4,09	3,88	3,56	3,05	3,07	3,13
Ireland	4,91	4,92	4,59	4,56	4,55	4,56	4,57	5,2	5,65
Greece	5,17	5,15	4,87	4,88	4,93	5,09	5,08	5,6	5,7
Spain	4,79	4,8	4,56	4,57	4,47	4,15	3,86	4,15	4,23
France	4,73	4,69	4,4	4,36	4,18	3,98	3,54	3,6	3,68
Italy	5,11	5,1	4,81	4,8	4,78	4,74	4,47	4,62	4,54
Cyprus	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6
Luxembourg	4,98	5,01	4,78	4,84	4,68	4,35	4,17	4,18	4,33
Malta	5,26	5,28	5,12	5,04	4,81	4,61	4,17	4,35	4,53
Netherlands	4,73	4,69	4,4	4,35	4,23	3,96	3,65	3,76	3,8
Austria	4,74	4,73	4,42	4,36	4,22	4,07	3,74	3,84	4,02
Portugal	4,96	4,95	4,69	4,66	4,56	4,35	4,01	4,32	4,52
Slovenia	4,95	5,02	4,68	4,68	4,66	4,61	4,56	4,7	4,87
Slovakia	4,94	5,06	4,95	4,98	4,95	4,92	4,72	4,69	4,76
Finland	4,78	4,77	4,47	4,43	4,33	4,09	3,72	3,87	3,93
Non-euro area									
Bulgaria	5,17	5,17	5,17	5,17	5,17	6	7,76	7,14	7,09
Czech Republic	5,13	4,9	4,47	4,42	4,53	4,52	4,3	4,21	4,74
Denmark	4,82	4,78	4,49	4,37	4,43	4,06	3,5	3,44	3,55
Latvia	6,25	6,57	6,6	6,6	6,6	7,6	9,03	10,64	11,5
Lithuania	5,33	5,49	5,47	5,45	5,4	8,16	9	13,95	14,5
Hungary	8,5	8,11	7,77	7,99	9,57	9,41	8,31	8,76	10,65
Poland	6,42	6,45	6,11	5,89	6,35	6,23	5,7	5,46	5,97
Romania	7,15	7,28	8,2	8,32	8,27	8,38	8,38	9,23	8,42
Sweden	4,43	4,37	4,11	3,9	3,57	3,34	2,67	2,8	2,93
United Kingdom	5,16	5	4,68	4,57	4,52	4,13	3,37	3,17	3,23

[30]

